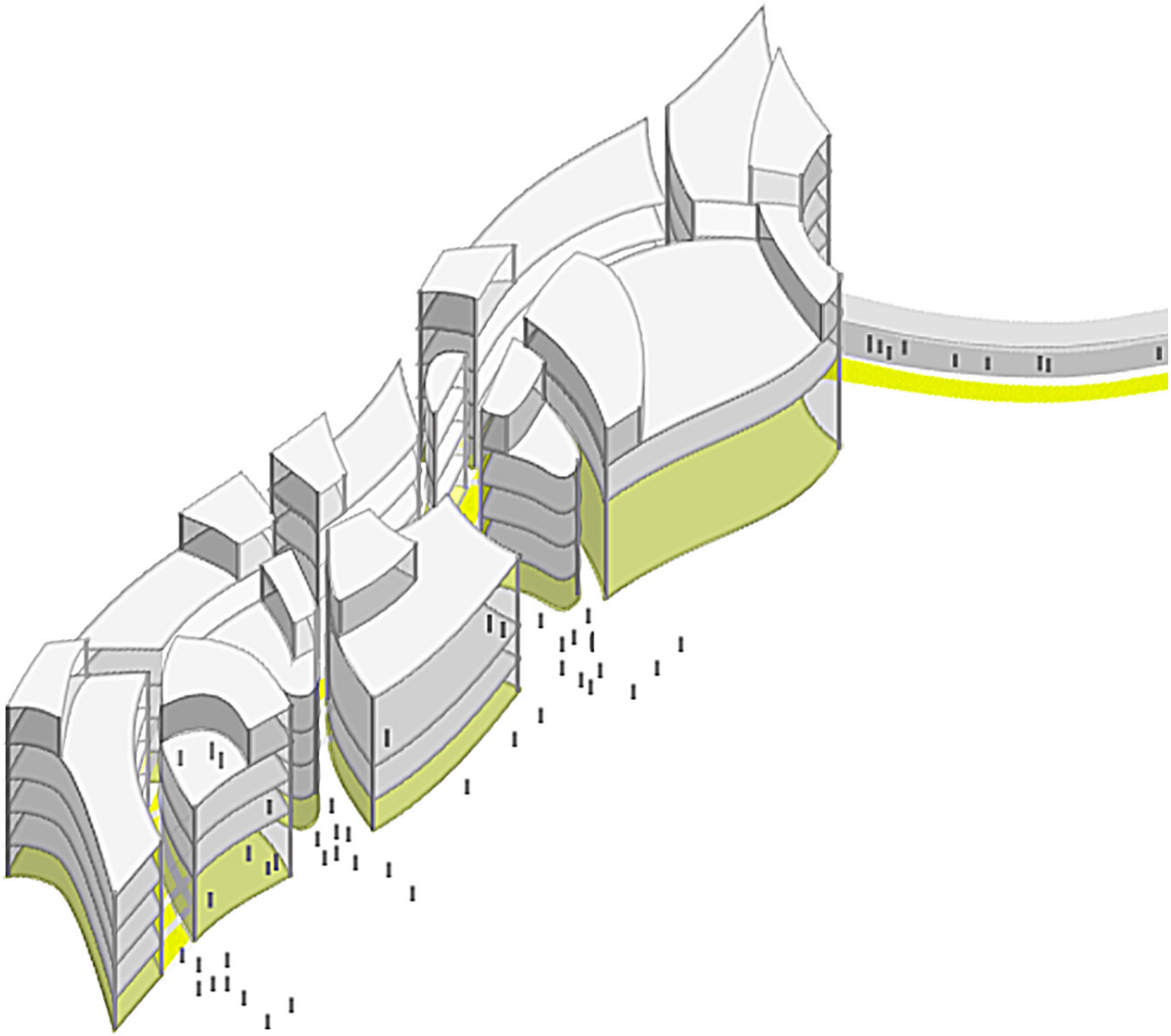

Kulttuurisen hyvinvoinnin keskus Jyväskylään

Musiikkikampushankkeen ja konserttisalihankkeen työryhmän raportti 1.6.2010

KULTTUURISEN HYVINVOINNIN KESKUS JYVÄSKYLÄÄN

Musiikkikampushankkeen ja konserttisalihankkeen työryhmän

raportti 1.6.2010

Työryhmä

Arto Lepistö, pj

Esko Eriksson

Ilkka Halinen

Lasse Allonen

Lea Pulkkinen

Sakari Liimatainen

Pekka Jääskö

Hannu Perälä

Pirkko Korhonen, siht.

SISÄLTÖ

1 TEHTÄVÄNANTO JA SIIHEN VASTAAMINEN 3
2 KULTTUURIN MERKITYSTÄ KOSKEVIA SELVITYKSIÄ 5
2.1 EU:n innovaatiopolitiikan uusia tuulia 5
2.2 Suomen kulttuuri eurooppalaisessa vertailussa 6
2.3 Luova talous ja kulttuuri innovaatiopolitiikan ytimessä 6
2.4 Kohti hybriditaloutta, keskustelua luovasta taloudesta Suomessa 7
2.5 Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä 9
2.6 Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia – ehdotus toimintaohjelmaksi 10
2.7. Kulttuuri – tulevaisuuden voima 11
3 KONSERTTISALI- JA MUSIIKKIKAMPUSHANKKEEN TAUSTAA 13
3.1 Konserttisali Paviljongin yhteyteen 13
3.2 MEZZO – Konserttisalihankkeesta tulevaisuuden sävelkeskukseksi 14
3.3 Suomalainen musiikkikampus 16
3.4 Suomalaisen musiikkikampuksen soiton ja laulun yksikkö -suunnitelma 18
3.5 Suomalaisen musiikkikampuksen tilojen sijoittaminen konserttisalin ja Paviljongin yhteyteen 19
4 INNOVATIIVISIA NÄKÖALOJA 21
4.1 Living Lab Lutakko 21
4.2 Tiimiakatemia 22
4.3 Musiikin huippututkimusyksikkö 22
4.4 Innovaatiokeskittymää tukevat kärkihankkeet projekti 24
4.5. Asiantuntijapuheenvuoroja 25
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA VISIO 33
5.1 Kulttuurin arvostus nousussa 33
5.2 Musiikkikampus ja konserttisali alustana positiivisen kierteen syntymiselle 35
5.2.1 Toiminnallisuuden näkökulma 35
5.2.2 Taloudellisuuden näkökulma 37
5.2.3 Sijoittumisen näkökulma 39
5.3 Visio 40
LIITE: Arkkitehti Jarkko Könösen visio Luovasta kylästä 44

1 TEHTÄVÄNANTO JA SIIHEN VASTAAMINEN

Jyväskylän kaupunginjohtaja Markku Andersson nimesi 15.9.2009 (päätös 17/2009, Dnro 3114/2009) työryhmän selvittämään Suomalaisen musiikkikampushankkeen ja konserttisalihankkeen yhteistyömahdollisuudet toiminnallisuuden, taloudellisuuden sekä sijoittumisen näkökulmista seuraavalla tehtävänannolla.

Jyväskylän kaupungin vuoden 2009 talousarvion yleisperusteluiden investointiosassa todetaan seuraavaa:

> ”Konserttisalihanke on Jyväskylän seudun kulttuurihankkeena olennainen ja tärkeä. Hankkeen toteuttaminen edellyttää merkittävää ulkopuolista rahoitusta. Jatkovalmistelun pohjaksi konserttisalin paikaksi valitaan investointi- ja käyttö-kustannuksiltaan edullinen Paviljongin yhteyteen toteutettava ratkaisu. Sali toteutetaan konserttimusiikillisia ja akustisia tekijöitä sekä kokeilevaa ja kansainvälisesti vetovoimaista omaleimaisuutta korostaen. Paviljongin yhteyteen toteutettuna Paviljonki-tilojen hyödyntäminen on toteutettava monipuolisesti. Konserttisalin rakentamisen sisällyttäminen vuosien 2009-2013 investointisuunnitelmaa ei ole realistista tämän hetkisten talousnäkymien ja peruspalvelujen investointien suuren määrän johdosta.”

Työryhmään puheenjohtajaksi nimettiin apulaiskaupunginjohtaja Arto Lepistö ja sen jäseniksi kaupunkia edustamaan kiinteistöjohtaja Esko Eriksson, kaupunginarkkitehti Ilkka Halinen sekä kaupunginorkesterin intendentti Lasse Allonen. Lisäksi työryhmään kutsuttiin Jyväskylän konserttisalin hanketuki ry:n puheenjohtaja, professori Lea Pulkkinen, Jyväskylän ammattikorkeakoulun hallintojohtaja Pekka Jääskö, Jyväskylän yliopiston suunnittelupäällikkö Sakari Liimatainen ja Jyväskylän koulutuskuntayhtymän yksikönjohtaja Hannu Perälä. Toimeksiannossa todettiin lisäksi, että työryhmä voi kutsua sihteerikseen valitsemansa asiantuntijan. Työryhmän yksimielisellä päätöksellä sihteeriksi pyydettiin Jyväskylän kaupungin innovaatiopalvelujen tutkimus- ja kehittämispäällikkö, FT, KTM Pirkko Korhonen. Työryhmän tulokset ja johtopäätökset raportoidaan toimeksiannon mukaisesti kaupunginjohtaja Anderssonille 31.5.2010 mennessä.

Työryhmä kokoontui ensimmäisen kerran 14.10.2009, jolloin toimeksiannon taustoja pohjustettiin lyhyesti, todettiin aikaisemmat toimeksiantoon liittyvät selvitykset ja tehtiin suunnitelma työryhmän jatkotyöskentelystä raportin aikaansaamiseksi.
Raportin toisessa luvussa luodaan katsaus toimeksiannon asiayhteyden kannalta keskeisiin kansainvälisiin ja kansallisiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Erityisesti valtionhallinnon eli opetus-

sekä työ- ja elinkeinoministeriön tuottamat ajankohtaiset selvitykset saavat painoarvoa raportin lähtökohtien määrittelyssä. Raportin kolmannessa luvussa kootaan keskeisin viesti niistä aikaisemmista selvityksistä, jotka työryhmällä ovat olleet käytettävissä työskentelyn taustamateriaaleina. Neljäs luku esittelee työryhmän kuulemat toimeksiannon kannalta merkittävät toimijatahot sekä niiden esiin nostamat innovatiiviset näkökulmat. Viidennessä luvussa kootaan työryhmän työskentelyn aikana syntyneet näkemykset sekä esitetään työryhmän visio toimeksiannon mukaisten yhteistyömahdollisuuksien toteuttamisesta.

2 KULTTUURIN MERKITYS

2.1 EU:n innovaatiopolitiikan uusia tuulia

YDIN: Luovilla aloilla ja luovalla taloudella oletetaan olevan merkittävä rooli tulevaisuuden yhteiskunnan kehityksessä. EU:n piirissä on uudella innovaatiopolitiikalla pyritty tiivistämään yhteistyötä talouden eli kaupan ja teollisuuden sekä luovien alojen välillä. Luova talous edistää taloudellista kasvua ja selviämistä taloudellisesta taantumasta. ”The aim is to turn Europe’s cultural diversity into a competitive advantage for the rejuvenation of Europe’s industry. The challenge is to promote better transnational cooperation and support services in this field, with a view to creating new and better jobs and sustainable growth in the EU”. (Amsterdam Declaration 6.2.2010)

EU:n yritystoiminta- ja teollisuusdirektoraatin kokoon kutsuma asiantuntijaworkshop ”Towards a Pan-European initiative in support of creative industries in Europe” järjestettiin 5.-6.2. Amsterdamissa. Työryhmän sihteeri oli kutsuttu toimimaan moderaattorina yhdessä workshopin kuudesta sessioista – ja sitä kautta hänellä oli mahdollisuus tuoda työryhmän työhön tuulahdus EU-tason ajankohtaisista ajatuksista.

Työpajassa todettiin luovien alojen merkittävä rooli tulevaisuuden taloudellisessa kehityksessä. Useilla vakuuttavilla tutkimustuloksilla ja tilastoilla todistettiin luovan talouden ja kulttuurin merkityksellisyys tulevaisuuden yhteiskunnan kehittämisessä – tällöin näkökulmana oli nimenomaan taloudellinen kehitys. Tärkeänä pidettiin erityisesti niiden toimenpiteiden löytämistä, joilla EU voisi uuden innovaatiopolitiikkansa avulla lisätä ja vahvistaa sektoreitten välistä yhteistyötä.

Workshopin tuotoksena syntyi EU:n johdolle toimitettava ”julistus” (Amsterdam Declaration); se löytyy osoitteesta http://www.europe-innova.eu/web/guest. Julistuksessa korostetaan EU:n, kansallisen ja alueellisen tason toimien merkityksellisyyttä tärkeän asian edistämiseksi.

2.2 Suomen kulttuuri eurooppalaisessa vertailussa

YDIN: Kulttuurin julkinen rahoitus on Suomessa selvästi muita pohjoismaita alemmalla tasolla. Kehittämisen varaa on siis vielä monella kulttuurin lohkolla Euroopan kärkeen ja muiden pohjoismaiden tasolle yltämiseksi. Ponnistukset kulttuurin edistämiseksi ovat tämänkin vertailun valossa perusteltuja.

OPM:n katsauksessa ”Suomen kulttuuri eurooppalaisessa vertailussa” (OPM 2009:5) vertaillaan kulttuurin tilaa ja merkitystä kolmessatoista Euroopan maassa ja tarkastellaan erityisesti sitä, miten Suomi asettuu tässä vertailussa.

Analyysi osoittaa, että kulttuurin asemassa ja kulttuuripalvelujen käytössä on vertailtavien maiden kesken joitakin huomattavia eroja, jotka viestinevät muun muassa kansallisten kulttuuriperinteiden eroista ja kulttuuripolitiikan erilaisesta painopisteasettelusta. Suomi on erimerkiksi kirjastopalvelujen käyttäjänä vertailun kärkimaa: lainamäärä on kolminkertainen Ruotsiin ja kuusinkertainen Ranskaan verrattuna. Yhteenvetolaskelman mukaan Suomi kuitenkin asettuu vertailtavien maiden
keskitason alapuolelle. Suomalaiset käyvät eurooppalaisia verrokkejaan vähemmän museoissa ja, ehkäpä yllättäen, myös elokuvissa. Vertailun mitalisijoja pitävät hallussaan Norja, Tanska sekä Itävalta, seuraavina kirivät kannoilla Ruotsi, Ranska ja Alankomaat Suomi tiiviisti perässään ja listan häntäpäätä edustavat Iso-Britannia, Viro, Espanja, Saksa, Unkari ja Venäjä. Kulttuurin julkinen rahoitus on näin ollen Suomessa muita pohjoismaita alemmalla tasolla.

Katsauksessa kysytään, vahvistaisivatko lisäpanostukset, jotka nyt on aloitettu, kulttuurin sivistyksellistä ja taloudellista vaikuttavuutta.

2.3 Luova talous ja kulttuuri innovaatiopolitiikan ytimessä

YDIN: Luovat toimialat ja kulttuuri ovat innovaatiotoiminnan ytimessä. Suomessa ei vielä ymmärretä tarpeeksi syvällisesti ja monipuolisesti luovan talouden ja kulttuurin ominaisluonnetta ja merkitystä innovaatiotoiminnalle. Jyväskylä sijoittaa kulttuuriin veroeuroja asukasta kohti vähemmän kuin suurissa ja keskisuurissa kaupungeissa.

Professori Antti Hautamäki käsittelee artikkelissaan ”Luova talous ja kulttuuri innovaatiopolitiikan ytimessä” (OPM 2009:30) innovaatiotoimintaa lähtien innovaatioiden ekosysteemin käsitteestä ja tuo siinä yhteydessä esiin seudullisia menestystekijöitä. Toisena lähtökohtana hänellä on innovaatiotoiminnan luonne erilaisen osaamisen yhdistämisessä. Näistä lähtökohdista hän päätyy siihen, että luovat toimialat ja kulttuuri ovat innovaatiotoiminnan ytimessä. Hän arvioi suomalaista innovaatiopolitiikkaa ja innovaatiostrategiaa sekä esittää eräitä suosituksia luovan talouden ja sen osaamisen integroimiseksi tiiviimmäksi osaksi innovaatiopolitiikkaa.

Hautamäki päättää artikkelinsa laajaan luetteloon toimintaehdotuksista sekä toteamukseen siitä, ettei Suomessa vielä ymmärretä tarpeeksi syvällisesti ja monipuolisesti luovan talouden ja kulttuurin ominaisluonnetta ja merkitystä innovaatiotoiminnalle. Siksi näiden kysymysten tutkimiseen tulisi hänen mielestään lähivuosina panostaa nykyistä enemmän. Artikkelissa esitetyt suositukset vaativat vielä työstämistä, mutta ne antanevat suuntaviivoja luovien toimialojen ja kulttuurin paremmalle integroimiselle innovaatiopolitiikkaan.

Tilastokeskuksen aluekeskusohjelmalle laatiman kulttuuripilotin seutukunnittaisen aineiston (2009) mukaan Keski-Suomen alueella kulttuuriin panostaminen on huomattavasti eteläisempää Suomea vähäisempää, mutta toisaalta pohjoisempaa Suomea suurempaa. Suurten ja keskisuurten kaupunkien osalta Jyväskylä sijoittaa kulttuuriin veroeuroja asukasta kohti keskimääräistä vähemmän. Työsarkaa alueella riittää.

2.4 Kohti hybriditaloutta, keskustelua luovasta taloudesta Suomessa

YDIN: Luovan hybriditalouden lähtökohtana on ajatus sekataloudesta vaihdantatalouden ja markkinatalouden välissä. Luovassa hybriditaloudessa vaihdanta- ja markkinatalous lainaavat toisiltaan toimintatapoja ja sisältöjä. Hybriditaloudessa vaihdantataloudelle tyypillisiä eettisiä ja demokraattisia periaatteita linkitetään vaihtoehtoisilla ja perinteisiä muotoja sekoittavilla tavoilla markkinatalouden toimintatapoihin.

Professori Saara Taalas työsti työministeri Anni Sinnemäen toimeksiannosta selvitystä ”Kohti hybriditalouden haastetta, keskustelua luovasta taloudesta Suomessa”, joka julkaistiin TEM:ssä 10.12.2009. Tämän raportin keskeisimpänä lähtökohtana on pohtia luovaa taloutta *markkinoiden* käsitteen kautta, koska se auttaa ymmärtämään myös globaalin talouden järjestymistä sekä sen

erilaisia paikallisia muotoja. Markkinoiden käsite määrittelee tehtävät vaihdannan muodoille, niitä ohjaaville dynamiikoille, organisoitumisen muodoille ja yrittäjyydelle.

Luovasta taloudesta puhuttaessa erottuu Taalaksen mukaan kolme tapaa lähestyä kulttuurin ja talouden suhdetta. Ne ovat:

I. Luovan kentän vaihdantatalous markkinataloudesta erillisenä järjestelmänä
II. Luovien sisältöjen talous
III. Luova hybriditalous

Kaikki kolme perustuvat ajatukselle markkinoista, mutta markkinoiden lähtökohta on niillä erilainen. Luovaa hybriditaloutta koskevan keskustelun lähtökohtana on ajatus sekataloudesta vaihdantatalouden ja markkinatalouden välissä. Tässä keskustelussa luovan kentän vaihdannan alati kehittyvät muodot verkottuvat markkinatalouden tuottamisen muotojen kanssa päällekkäiseksi.

Keskustelu luovasta hybriditaloudesta on Suomessa uusi. Hybriditalouden käsite sen sijaan on vanha, ja on alun perin tarkoittanut sekataloutta, joka syntyy rahatalouden ja omavaraisen vaihdantatalouden sekoittuessa. Luova hybriditalous on kuitenkin erotettava agraaritalouden ja teollisen tuotantotalouden välisestä sekataloudesta. Hybriditaloudessa molempien markkinoiden dynamiikat vaikuttavat toisiinsa, mikä näkyy itse markkinatoiminnassa. Luovassa hybriditaloudessa vaihdanta- ja markkinatalous lainaavat toisiltaan toimintatapoja ja sisältöjä, mikä haastaa vaihdantatalouden perinteisiä institutionaalisia muotoja uudenlaisella yhteisöllisyydellä mm. aktiivisten yleisöjen toiminnan tasolla ja vertaisverkostoissa.

Toisaalta luova hybriditalous haastaa markkinatalouden käsityksiä omistajuudesta ansaintalogiikoista sekä organisoitumisen tavoista mm. yhteistuotantojen (co-creations), vertaisverkostojen ja innovaatiotoiminnan verkottumisen alueella, jossa tuottaminen ja kuluttaminen tapahtuvat osin samoissa verkostoissa. Keskeisiksi nousevat yhteisölliset organisoitumisen tavat ja verkostot, eettiset yhdessä luomisen periaatteet sekä voimakas suuntautuminen tulevaisuuteen ja sen tuomiin uusiin mahdollisuuksiin. Fanikulttuuri lieveilmiöineen lienee yksi selvimmistä esimerkeistä uuden hybriditalouden ilmentymistä.

Lähestymistapana luova hybriditalous siirtää keskustelun luovista sisällöistä arvolisänä kohti tehokkaita organisoitumisen tapoja, jotka ovat syntyneet kulttuurin ja luovan toiminnan kenttien vaihdantataloudessa. Tällaisia ovat esimerkiksi tiiviit ja kokonaisvaltaiset vertaisverkostot,

iteratiiviset tiedon luomisen prosessit, vertaisarvioinnin ja -kehittämisen muodot sekä yhteisölliset innovaattoriverkostot. Nämä organisoitumisen tavat perustuvat vaihdantataloudelle tyypillisille eettisille ja demokraattisille periaatteille, joita hybriditaloudessa linkitetään vaihtoehtoisilla ja perinteisiä muotoja sekoittavilla tavoilla markkinatalouteen.

Tulevaisuudessa monet mittavat ongelmat, kuten ilmastonmuutos, ikääntyminen ja kestävä kehitys, kaipaavat uusia ratkaisuja. On ajattelutavan muutoksen aika. Luovassa hybriditaloudessa selviytyminen edellyttää uudenlaisten yhteisöllisyyden muotojen ymmärtämistä. Ydinkysymys on, kuinka laajoja toimintayhteisöjä syntyy, miten niiden synnylle voidaan luoda edellytyksiä sekä miten ennakoida murrosajoille tyypillisten ristiriitaisten intressien yhteentörmäyksiä. Ajattelutavan muutos on kuitenkin täysin mahdollinen, uskoo Taalas.

2.5 Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä

YDIN: Taide, taiteen soveltava käyttö, taiteelliset tutkimusmenetelmät sekä taiteen keinoin tapahtuva tutkimuksellinen toiminta tarjoavat innovatiivisia ja kestävän kehityksen mukaisia muutosagentteja hyvinvoinnin tukemisessa ulottuessaan muun muassa taloudelliseen toimintaan, alueelliseen ja paikalliseen kehittämistyöhön, sosiaali- ja terveystoimeen, muihin yhteiskunnan palveluihin sekä työelämän käytäntöihin.

Cecilia von Branderburg pureutuu artikkelissaan ”Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä - Näköaloja taiteen soveltavaan käyttöön” (OPM 2008: 12) taiteen merkitykseen hyvinvointinäkökulmasta. Hänen selvityksessään tarkastellaan erityisesti niitä taidepohjaisia hankkeita, jotka mahdollistavat uusia kohtaamisia yhteiskunnan eri sektorien välisillä rajapinnoilla.

Työn tuloksena Branderburg esittelee seuraavia toimenpide-ehdotuksia, joiden avulla voidaan lisätä ja tehostaa sosiaali- ja terveyssektorin sekä työ- ja kulttuurielämän toimijoiden välistä yhteistyötä niin hallinnossa kuin käytännössä:

1. Poikkihallinnollisten yhteistyötapojen kehittäminen eri hallinnonalojen välillä kulttuurin terveydellisten ja hyvinvointivaikutusten edistämishankkeen kautta
2. Kolmannen sektorin mahdollisuuksien edistäminen kulttuuri- ja hyvinvointipalveluiden kehittämisessä
3. Ikääntyvän väestön huomioiminen kulttuuripalveluiden saatavuutta ja toimintamalleja

kehittämällä
4. Soveltavan taiteen käyttöön liittyvien kulttuurihankkeiden vaikutuksen tutkimuksen kehittäminen ennaltaehkäisevässä, hoitavassa ja kuntouttavassa terveyden edistämistyössä eri ikäisille kansalaisryhmille
5. Verkostoryhmien perustaminen taiteen soveltavan käytön kehittämiseksi osaksi ammattikorkeakoulujen ja taideyliopistojen koulutustarjontaa
6. Taiteen ja kulttuurin mahdollisuuksien hyödyntäminen osana työhyvinvointia ja poikkitieteellisen tutkimuksen edistäminen
7. Terveyttä Kulttuurista -verkoston aineiston analysointi uusien toimintamallien kehittämiseksi

2.6 Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia – ehdotus toimintaohjelmaksi

YDIN: Toimintaohjelmaehdotuksen tavoitteena on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kulttuurin ja taiteen keinoin sekä osallisuuden lisääminen yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasoilla.

Kulttuuriministeri Stefan Wallinin toimeksiannosta Assi Liikasen tuottama ”Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia” -toimintaohjelmaehdotuksen (OPM 2010:1) tavoitteena on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kulttuurin ja taiteen keinoin sekä osallisuuden lisääminen yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasoilla. Ohjelman kolme painopistealuetta ovat:

1) kulttuuri osallisuuden, yhteisöllisyyden, arjen toimintojen ja ympäristöjen edistäjänä,
2) taide ja kulttuuri osana sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja
3) työhyvinvoinnin tukeminen taiteen ja kulttuurin keinoin.

Liikanen esittää kaikkiaan 18 toimenpide-ehdotusta, joiden avulla voidaan edistää terveyttä ja hyvinvointia taiteen ja kulttuurin keinoin. Toimenpide-ehdotukset on jaoteltu viiteen kategoriaan: 1) lainsäädäntöä, hallintoa ja rahoitusta, 2) julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä, 3) tutkimuksen ja tietopohjan lisäämistä, 4) koulutusta ja 5) tiedon levittämistä koskeviin ehdotuksiin.

2.7 Kulttuuri – tulevaisuuden voima

YDIN: Kulttuuripolitiikan tulevaisuuden voimatekijöitä ovat kestävä kulttuuri, kulttuurinen moninaisuus ja luovuus. Ne ovat edellytys ja perusta kulttuurin yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle, ihmisten hyvinvoinnille sekä kulttuuritoimialojen taloudelle.

Kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin asetti 18.12.2008 pääministeri Matti Vanhasen toisen hallituksen strategia-asiakirjan mukaisesti toimikunnan valmistelemaan selontekoa kulttuurin tulevaisuudesta. Toimikunnan työn lähtökohtina olivat taiteen ja kulttuurin eri sektoreilla viime vuosina toteutetut uudistukset, meneillään olevat ohjelmat ja kehittämisehdotukset. Toimikunnan ehdotus selonteoksi valmistui nimellä ”Kulttuuri - tulevaisuuden voima (OPM2010:10).

Toimikunnan tehtäväksi asetettiin kuvata ja arvioida (1) kulttuurin tilaa sekä tulevaisuuden kansallisia ja kansainvälisiä haasteita, (2) kulttuurin yhteiskunnallista ja alueellista merkitystä, (3) kulttuurin merkitystä ihmisen tasapainoiselle kehitykselle ja hyvinvoinnille sekä eri ikä- ja väestöryhmille, (4) luovan taiteellisen työn edellytyksiä ja mahdollisuuksia, (5) valtionhallinnon, kunnallishallinnon, yksityisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden roolia kulttuurin edistämisessä, (6) alueiden ja paikallistason kulttuuritoimen tilaa eri ikä- ja väestöryhmien tasa-arvoisten mahdollisuuksien kannalta, (7) kulttuuriympäristön ja kulttuuriperinnön säilyttämisten ja suojelun merkitystä, edellytyksiä ja haasteita sekä (8) kulttuurin toimialojen taloudellisia ja työllistäviä vaikutuksia ja mahdollisuuksia.
Lisäksi toimikunnan tehtävänä oli (a) selvittää niitä sivistyksellisiä, koulutuksellisia, taloudellisia ja muita yhteiskunnallisia tekijöitä, joita kulttuurin edistäminen edellyttää sekä arvioida julkishallinnon vastuuta ja muiden yhteiskunnallisten toimijoiden roolia edellytysten luojina, (b) asettaa tavoitteita ja tehdä kehittämisehdotuksia kulttuurin toimialan kehittämiseksi, (c) tehdä ehdotuksia kulttuuripolitiikan seurannan ja arvioinnin kehittämiseksi sekä (d) laatia suosituksia selonteossa esitettyjen toimenpiteiden seurannasta.

Raportin tarkastelu ulottuu peräti vuoteen 2035 saakka. Kulttuuripolitiikan tulevaisuuden voimatekijöinä toimikunta pitää kestävää kulttuuria, kulttuurista moninaisuutta ja luovuutta. Ne ovat edellytys ja perusta kulttuurin yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle, ihmisten hyvinvoinnille sekä kulttuuritoimialojen taloudelle. Raportin sisältämiä toiminnallisia kehittämisehdotuksia ovat mm.:

- Kehitetään taiteen ja kulttuurin aluetoimijoiden keskinäistä koordinaatiota ja tiivistä

yhteistyötä valtion ja kuntien aluehallinnon toimijoiden kanssa

- Tunnistetaan luovan työn erityisluonne ja kehitetään sen edellytyksiä, koulutusta, työtiloja sekä toimeentuloa ja työllisyyttä.
- Kehitetään kulttuuritoimialojen talouden arvoverkon toimivuuden, yrittäjyyden, liiketoiminta- ja markkinointiosaamisen sekä kulttuurituonnin ja -viennin edellytyksiä.
- Vahvistetaan kehitysnäkökulma osaksi kansallista ja EU:n kulttuuripolitiikkaa. Suomi edistää yhdessä Pohjoismaiden kanssa kulttuuria ja kehitystä tukemalla erityisesti luovaa taloutta ja kulttuurituotantoja.

3 KONSERTTISALI- JA MUSIIKKIKAMPUSHANKKEEN TAUSTAA

3.1 Konserttisali Paviljongin yhteyteen

YDIN: Kaupunginhallituksen asettama ohjausryhmä vertaili konserttisalin kolmea kiinteästi Paviljongin läheisyyteen suunniteltua sijoittumisvaihtoehtoa. Akustisessa, arkkitehtuurisessa ja kaupunkikuvallisessa vertailussa vaihtoehdot eivät työryhmän mukaan eronneet merkittävästi toisistaan. Pääasiassa rakennus- ja käyttökustannuslaskelmiin vedoten työryhmä päätyi kuitenkin suosittelemaan Neliötorin kulmaukseen suunniteltua mallia.

”Konserttisali Paviljongin yhteyteen” (2008) on Jyväskylän kaupunginhallituksen 5.11.2007 asettaman ohjausryhmän raportti, jossa tehtävänannon mukaisesti selviteltiin ensinnäkin akustisesti mahdollisimman korkeatasoisen konserttisalin sijoittamista Jyväskylän Paviljongin yhteyteen ja toiseksi ulkoisen rahoituksen mahdollisuuksia.

Lähinnä kaupungin luottamushenkilöistä koostuva ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana toimi professori Jukka Louhivuori, valitsi alkujaan seitsemästä erilaisesta hahmotelmasta tarkemman selvittelyn kohteiksi kolme vaihtoehtoa: Neliötorin kulmaus (Malli A4), messuhallin C-osaston päälle sijoittuvan (Malli C4) sekä erillisen toimistokorttelissa sijaitsevan vaihtoehdon (Malli D).

Erilaisten laskelmien ja asiantuntijalausuntojen kuulemisien jälkeen ohjausryhmä päätyi esittämään vaihtoehdoista parhaaksi sekä rakennusteknisesti, toiminnallisesti että vuotuisten rakennus- ja hoitokustannusten näkökulmista tarkasteltuina Neliötorille suunniteltua mallia A4. Kaupunkikuvallisesti ja arkkitehtonisesti asiaa tarkasteltaessa ohjausryhmän mielestä kaikki vaihtoehdot tarjoaisivat konserttisalille arvonsa mukaisen ympäristön. Myöskään konserttisalin akustisten ominaisuuksien kannalta ei sijoituspaikka tuonut merkittäviä eroja. Mainittakoon kuitenkin, että laskelmat, joihin työryhmä päätöksessään vetosi, oli tehty eri vaihtoehdoista erilaisella tarkkuudella ja siksi ne eivät olleet keskenään täysin vertailukelpoisia.

Ulkoiseen rahoituksen selvittämiseen ei ohjausryhmä saamastaan toimeksiannostaan huolimatta ryhtynyt, vaan piti järkevimpänä odottaa, kunnes hankkeen rahoittaja olisi tehnyt hankkeen suunnittelupäätöksen. Saamiensa asiantuntijalausuntojen pohjalta ohjausryhmä kuitenkin esitti, että toiminnan monipuolistamisen mahdollistava uusi huipputeknologia, organisoidut kansalaisjärjestöt

ja kansallinen kulttuurin investointituki olisivat esimerkkejä ulkoisen rahoituksen mahdollisuuksista.

Kaiken kaikkiaan ohjausryhmä piti konserttisalia merkittävänä kuntaliitosten laajentamalle Jyväskylälle. Akustisesti korkeatasoisen konserttisalin rakentaminen tukisi sen mukaan yhdistymissopimuksessa mainittua strategista linjausta, jonka mukaan uuden Jyväskylän tavoitteena on edistää eri elämänvaiheissa asukkaiden hyvinvointia tukemalla ennaltaehkäisevää toimintaa, kuntalaisten elinikäisen toimintakyvyn kehittymistä, kuntalaisten omatoimisuutta ja osallistumista sekä vapaaehtoistyötä, kulttuuria ja liikuntaa.

3.2 MEZZO – konserttisalihankkeesta tulevaisuuden sävelkeskukseksi

YDIN: Jyväskylän konserttisalin hanketuki ry perustettiin edistämään Jyväskylään suunnitellun konserttisalin aikaan saamista. Sen teettämässä konserttisalin profilointiraportissa konserttisalin merkitystä arvioidaan toiminnallisista lähtökohdista ja hyötynäkökohdista. Raportin mukaan konserttisalin suunnittelussa huomioon otettavia keskeisiä näkökohtia ovat:

- **akustisesti korkeatasoinen konserttisali musiikillisia tarpeita täyttävänä hankkeena,**
- **konserttisali oheistoimintoineen liiketoimintaedellytyksiä tarjoavana ja kilpailukykyä ja vetovoimaa kasvattavana hankkeena,**
- **konserttisali oheistiloineen monipuolisia toimintamahdollisuuksia tarjoavana ja kaupunkilaisten yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia lisäävänä hankkeena**

Jyväskylän konserttisalin hanketuki ry perustettiin 2008 (www.jyvaskylasali.fi). Sen tarkoituksena on edistää ja tukea Jyväskylään suunnitellun konserttisalin hankintaa jatkaen ja vahvistaen Keski-Suomen musiikkielämän perinteitä. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys ylläpitää hanketta julkisuudessa, kerää rahoitusta, järjestää omia konsertteja ja muita musiikkitilaisuuksia, järjestää koti- ja ulkomaisia konsertti- ja kilpailumatkoja sekä toimii yhteistyössä muiden vastaavien yhdistysten kanssa.

Yhdistys teetti konserttisalin toiminnallista profilointia varten selvityksen ”MEZZO - konserttisalihankkeesta tulevaisuuden sävelkeskukseksi”, joka valmistui 28.2.2009. Se toteutettiin

monialaisen, lähinnä nuorista asiantuntijoista koostuvan ryhmän toimesta FT Pirkko Korhosen johdolla. Selvitystyön rahoittivat Keski-Suomen liitto ja Jykes.

Yhdistyksen käynnistämä profilointityö sai alkunsa seuraavista kaupungin päätöksenteon tapahtumista:

> Vuoden 2009 alussa laajenevan Jyväskylän uudessa valtuustossa oli edustajia Jyväskylän, Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden kunnista. Valtuusto piti ensimmäisen kokouksensa 1.12.2008, jolloin se käsitteli taloussuunnitelman vuosille 2009-2011. Taloussuunnitelma sisälsi konserttisalin: ”Konserttisali on Jyväskylän seudun kulttuurihankkeena olennainen ja tärkeä. Hankkeen toteuttaminen edellyttää merkittävää ulkopuolista rahoitusta. Jatkovalmistelun pohjaksi konserttisalin paikaksi valitaan investointi- ja käyttökustannuksiltaan edullinen Paviljongin yhteyteen toteutettava ratkaisu. Sali toteutetaan konserttimusiikillisia ja akustisia tekijöitä sekä kokeilevaan ja kansainvälisesti vetovoimaista omaleimaisuutta korostaen.”
>
> Kaupunginhallituksen esityksessä rakentamisen sisällyttämistä seuraavien vuosien ohjelmaan ei pidetty realistisena tämän hetkisten talousnäkymien ja peruspalveluiden investointien suuren määrän johdosta. Valtuuston suuri enemmistö hyväksyi kuitenkin äänin 59–13 ja 3 tyhjää Kalevi Olinin ponsilauselman: Hyväksyessään kaupungin toiminta- ja taloussuunnitelman kaupunginvaltuusto edellyttää, että konserttisali/-talohankkeen toiminnallisia vaihtoehtoja ja rahoitusmahdollisuuksia on perusteltua pitkäjänteisesti selvittää.

Profilointityöryhmä esitti raportoinnin selkiyttämiseksi keskeiset asiat visuaalisesti 9x6 -matriisina, jossa on kaikkiaan 54 idearuutua. Taulukon sarakkeiksi valittiin yhdeksän toimintakokonaisuutta: (1) sävelkeskus rakennuksena, (2) Jyväskylä Sinfonia, (3) muut musiikkitapahtumat, (4) äänitys ja muu teknologia, (5) tutkimus, (6) opetus ja kasvatus, (7) ei-musiikilliset tapahtumat, (8) musiikkitiedepuisto ja (9) musiikkikahvilapalvelut, joista kutakin tarkasteltiin seuraavista vaakasuorille riveille koostetuista hyötynäkökohdista: (A) yhteiskunnalliset sisältäen sosiaaliset, kulttuuriset ja kasvatukselliset hyödyt sekä (B) liiketoiminnalliset sisältäen sävelkeskukselle itselleen, alueen yrityksille ja koko elinkeinopolitiikalle koituvat hyödyt. Matriisin pohjalta koostettiin myös sanallinen raportti, jossa luonnehdittiin profilointityön keskeisimpiä näkökohtia.

Profilointityöryhmä nosti raportissaan konserttisalin suunnittelussa huomioon otettaviksi kolme keskeisenä pitämäänsä asiakokonaisuutta. Ensinnäkin, akustisesti korkeatasoisen konserttisalin saaminen Jyväskylään edistäisi paitsi Jyväskylä Sinfonian työskentelyolosuhteita ja sen kuulijoiden musiikillisia nautintoja, myös alueen satojen, jopa tuhansien harrastajien harrastamismahdollisuuksia, kansainvälisten sinfoniaorkesterivierailujen saamista kaupunkiin ja erilaisten festivaalien järjestämistä. Toiseksi, konserttisalin vaikutus alueen elinkeinopolitiikkaan ja

vetovoimaisuuteen olisi merkittävä, esimerkiksi uusien, jopa kansainvälisten yritysten houkuttelijana, matkailu- ja elämystuotantoa rikastuttavana tekijänä sekä erilaisiin hankkeisiin ja osaamiskeskusohjelmiin niveltyvinä. Kolmanneksi, konserttisalilla olisi vaikutusta kaupunkilaisten yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin lisääjänä: toimintojen monipuolisuuden myötä konserttisalista oheistiloineen voisi muodostua asukkaiden kokoontumis- ja harrastamispaikka.

Työryhmä korosti lisäksi kahta seikkaa. Keskusteluissa sävelkeskuksen tarpeellisuudesta vastakkainasettelua sosiaali- ja terveydenhoitosektorin resurssitarpeiden kanssa tulisi välttää. Pikemminkin tulisi korostaa sävelkeskuksen toimintojen synnyttämää ennaltaehkäisevää vaikutusta ja sen heijastumista sosiaali- ja terveydenhoitosektorin resurssitarpeiden pienenemiseen. Myöskään liikuntapalvelujen kanssa sävelkeskushanketta ei saisi pitää kilpailevana: kulttuuri ja liikunta ovat toisiaan täydentäviä tekijöitä ihmisen hyvinvoinnissa.

Profilointiraportti esiteltiin kaupungin puheenjohtajistolle 18.5.2009, jolloin kaupunginjohtaja Andersson lupasi yhdistyksen edustajille heidän pyynnöstään perustaa työryhmän pohtimaan asiaa edelleen. Syksyllä 2009 hän asettikin työryhmän, joka on valmistellut käsillä olevan raportin konserttisalihankkeen ja musiikkikampushankkeen yhteistyömahdollisuuksista.

Konserttisaliasia on sittemmin edennyt kaupungin johtavissa elimissä uuden ponsilauselman hyväksymisen verran:

> Jyväskylän kaupunginvaltuuston kokouksessa 30.11.2009 hyväksyttiin Kalevi Olinin esittämä ponsilauselma, joka koski Jyväskylän taloussuunnitelman 2012 investointiosaa. Ponnessa korostettiin työllisyyttä tukeviin julkisiin hankkeisiin varautumisen tärkeyttä ja niitä koskevan valmistelutyön aloittamista (esim. sosiaalinen asuntotuotanto, oppilaitokset, kansallisesti merkittävät liikuntahankkeet, hallintokortteli ja/tai konserttisali). Ponsi hyväksyttiin yhden äänen enemmistöllä (36–35). Konserttisali on mainittu investointiohjelmassa.

3.3 Suomalainen musiikkikampus

YDIN: Suomalainen musiikkikampus on Jyväskylän yliopiston, Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän ammattiopiston muodostama musiikkikoulutuksen ja –tutkimuksen osaamiskeskittymä. Sen strategisia kehittämisteemoja ovat (1) musiikki yhteisöjen hyvinvoinnissa, (2) musiikkialan liiketoimintaosaaminen ja johtaminen sekä (3) musiikkiteknologian pedagogiset sovellukset.

Suomalainen musiikkikampus sisältää Jyväskylän yliopiston musiikin laitoksen toiminnan kokonaisuudessaan sekä opettajakoulutukseen liittyvän musiikinopetuksen, Jyväskylän ammattikorkeakoulun musiikin koulutuksen sekä musiikin ja median hallinnollisen koulutuksen (Music and Media Management) ja Jyväskylän ammattiopiston muusikon koulutuksen sekä musiikin ja tanssin perusopetuksen. Se on vapaaehtoisen yhteistyön pohjalle perustuva musiikkikoulutuksen ja -tutkimuksen osaamiskeskittymä, jonka puitteissa yhteistyö alkoi jo 2000-luvun alussa. Kolmen organisaation yhteinen musiikkialan henkilöstömäärä on noin 150, minkä lisäksi osaamisen tukena on oppilaitosten muiden alojen henkilöstöä. Musiikkikampuksella opiskelee yli 700 opiskelijaa. Lisäksi ammattiopiston taiteen perusopetuksen piirissä on noin 1500 opiskelijaa.

Suomalaisen musiikkikampuksen päätäntävaltaa käyttää kuusijäseninen johtoryhmä, jota johtaa ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajakorkeakoulun johtaja Ulla Mutka ja jossa on edustajat kaikista kolmesta oppilaitoksesta. Se raportoi toiminnastaan suoraan edustamiensa oppilaitosten rehtoreille. Sen tukena on yhteistyöryhmä, joka toimii professori Jukka Louhivuoren johdolla musiikkikampuksen operatiivisena kehittäjänä ja johtoryhmälle raportointivelvollisena. Kummankin hallintoelimen sihteerinä toimii projektipäällikkö Petri Jussila.

Suomalaisen musiikkikampuksen visio 2012 on: ”Suomalainen musiikkikampus on kansainvälisesti tunnustettu ja ainutlaatuinen musiikkialan tutkimus-, kehittämis- ja osaamisympäristö, jonka kulmakivet ovat: uuden tutkimustiedon luominen ja soveltaminen, uuteen tietoon perustuva musiikkipedagogiikan kehittäminen ja strateginen kumppanuus.” (Suomalaisen musiikkikampuksen laulun ja soiton yksikön perustamissuunnitelma 2010) Strategisia kehittämisteemoja musiikkikampus on valinnut kolme, joita ovat (1) musiikki yhteisöjen hyvinvoinnissa, (2) musiikkialan liiketoimintaosaaminen ja johtaminen sekä (3) musiikkiteknologian pedagogiset sovellukset.

Suomalaisen musiikkikampuksen kehitys on ollut viime vuosina melko ripeää. Toimitilaratkaisujen suhteen peruslinjaukset on tehty: kampus toimii yliopistossa ja sen läheisyydessä kolmessa fyysisesti toisiaan lähellä olevassa, toiminnallisesti eriytetyssä rakennuksessa. Sisäisestä ja ulkoisesta musiikkikampuksen viestinnästä vastaa yhteinen työryhmä ja myös yhteisten opintojen ja opintopolkujen kehittäminen on edennyt vähitellen. Työn alla on selvitystyö kampuksen yhteisen *soiton ja laulun yksikön* perustamiseksi.

3.4 Suomalaisen musiikkikampuksen soiton ja laulun yksikkö -suunnitelma

YDIN: Suunnitteilla oleva Soiton ja laulun yksikkö, jossa olisivat mukana kaikki kolme musiikkikampuksen oppilaitosta, vastaisi parhaiten Suomalaisen musiikkikampuksen tavoitteiden saavuttamiseen ja koulutuksen rakenteelliseen kehittämiseen. Soiton ja laulun yksikkö muodostaisi lukumääräisesti huomattavan musiikin ammattilaisista koostuvan osaamiskeskittymän Keski-Suomeen, ja sillä olisi merkitystä myös työllisyyden kannalta. Yksikkö voisi luoda uusia toimintamuotoja, kuten erilaisia myytäviä palveluja, jotka nykytilanteessa eivät ole mahdollisia.

Jyväskylän yliopiston ja ammattikorkeakoulun rehtorit sekä Jyväskylän koulutuskuntayhtymän johtaja antoivat Suomalaisen musiikkikampuksen johtoryhmälle 6. helmikuuta 2009 toimeksiannon, jonka mukaan johtoryhmän oli monipuolisesti selvitettävä mahdollisuuksia tiivistää yhteistyötä perustamalla yhteinen yksikkö Suomalaisella musiikkikampuksella tarjottavan soiton ja laulun opetukseen. Selvitys valmistui 29.5.2009. Selvityksen johtopäätöksen perusteella edellytettiin johtoryhmältä valmistelutyön jatkamista ja aineiston kokoamista yhteisen soiton ja laulun yksikön perustamista koskevaa päätöksentekoa varten.

Johtoryhmä arvioi, että järkevästi toteutettuna ja sulavasti toimiessaan yhteinen *Soiton ja laulun yksikkö*, jossa ovat mukana kaikki kolme oppilaitosta, vastaisi parhaiten Suomalaisen musiikkikampuksen tavoitteiden saavuttamiseen ja rakenteelliseen kehittämiseen. Hyvin toteutettuna malli toimisi myös työllisyyttä turvaavana tekijänä, sillä nykyistä nopeampaan reagointiin kykenevänä ja riittävään kriittiseen massaan perustuvana yksikkö voisi toimia virtaviivaisesti ja tehokkaasti. Yksikkö voisi luoda myös uusia toimintoja, kuten erilaisia ulospäin myytäviä palveluja, jotka nykytilanteessa eivät ole mahdollisia. Mallin toteuttaminen on kuitenkin erittäin haastavaa, sillä se olisi kaikin tavoin – historiallisestikin – ainutlaatuinen yritys maassamme. Käytännössä lähes kaikki nykyiset organisatoriset raja-aidat olisi kaadettava ja synnytettävä täysin uusi yhteistyön muoto. Soiton ja laulun yksikkö muodostaisi lukumääräisesti huomattavan musiikin ammattilaisista koostuvan osaamiskeskittymän Keski-Suomeen.

Soiton ja laulun yksikön perustamisessa seuraavat näkökulmat ovat tärkeitä:

1) operatiivisen tehokkuuden lisääminen (toiminnallisen tehokkuuden parantaminen ja joustavuuden lisääminen sekä kriittinen massa yleisillä tai spesifeillä markkinoilla)
2) liiketoiminnan vahvistaminen (uuden liiketoiminnan luonti, tarjonnan kehittäminen, volyymin kasvu ja kilpailu- ja markkina-aseman paraneminen voimavaroja yhdistämällä)

3) osaamisen kehittäminen (resurssien hankinta, osaamisen kehittyminen ja oppiminen, uusien osaamisten luominen ja osaamispääomien tehokas käyttö)
4) aktiivinen tuotekehitys uusien palveluiden synnyttämiseksi

Uusi yksikkö voisi yhdessä korkeatasoisen ja monipuolisia toimintoja mahdollistavan konserttisalin kanssa synnyttää uusia ja vahvistaa jo olemassa olevia musiikin liiketoimintamuotoja ja näin edistää Keski-Suomen nousemista vähintään kansalliseksi, jopa kansainvälisesti merkittäväksi ja vetovoimaiseksi musiikin ja luovan talouden keskittymäksi.

Suomalaisen musiikkikampuksen soiton ja laulun yksikön toiminta on käynnistynyt sopimusperusteisesti. Neuvottelut erilaisten juridisten teemojen ympärillä jatkuvat.

3.5 Suomalaisen musiikkikampuksen tilojen sijoittaminen konserttisalin ja Paviljongin yhteyteen

YDIN: Musiikin opetuksen ja konserttitoiminnan sijaitseminen toistensa yhteydessä olisi monesta syystä perusteltua. Ajatusta kehiteltiin yhteisissä neuvotteluissa ja pohdittiin musiikin koulutuksen käytössä olevien tilojen saneeraussuunnitelmista luopumista ja uusien tilojen rakentamista Lutakkoon konserttisalin yhteyteen. Teetetty selvitys ei pitänyt sitä kustannussyistä perusteltuna.

Talvella 2009 virisi Jyväskylän konserttisalin hanketuki ry:n hallituksen ja musiikin opetusta tarjoavien oppilaitosten (JAMK, JAO, JY) johdon kesken ajatus konserttisalihankkeen ja musiikkikampushankkeen toimintojen integraatiosta siten, että musiikin koulutuksen tilojen saneerauksen asemesta siihen tarkoitetut varat siirrettäisiin uusien tilojen rakentamiseen konserttisalin yhteyteen.

Education Facilities Oy:n toimeksiannosta Infonia Oy teki selvityksen ”Suomalaisen musiikkikampuksen tilojen sijoittaminen konserttisalin ja Paviljongin yhteyteen”, joka valmistui 31.8.2009. Raportissa on tarkasteltu tilojen sijoittamista toistensa yhteyteen tilaohjelman ja kustannusten näkökulmasta. Toiminnallisia vaikutuksia on tarkasteltu ainoastaan musiikkikampushankkeen, ei lainkaan konserttisalihankkeen näkökulmasta. Myöskään hankkeiden yhdistämisen mahdollistamia uusia toimintamuotoja tai merkitystä luovan talouden kehittymiselle

ei ennakoitu. Selvityksen tekijällä on runsaasti asiantuntemusta kustannustehokkaasta tilojen käytöstä, mutta lisäksi olisi tarvittu avarakatseista käyttäjälähtöistä näkökulmaa musiikkioppilaitosten ja konserttisalia käyttävien toiminnallisiin tarpeisiin. Luvussa 3.2 mainittua konserttisalin profilointiselvitystä tai muita sisältöasiantuntijoita musiikkikampuksen johtohenkilöstön lisäksi ei kerrota raporttia valmisteltaessa käytetyn.

Selvityksessä vertailtiin kahta erilaista vaihtoehtoa toisiinsa: (1) konserttitalon vaihtoehtoa malli D (ks. luku 3.1; erillinen rakennus), johon oli lisätty musiikinopetuksen tarvitsema tilaohjelma ja (2) Pitkäkadun varrella sijaitsevien Suomalaisen musiikkikampuksen tilojen peruskorjaaminen ja erillisen konserttisalin rakentaminen. Johtopäätöksenä todettiin, että musiikin opetuksen kannalta Lutakkoon siirtyminen ei ole toteuttamiskelpoinen vaihtoehto taloudellisesti eikä toiminnallisesti (vaikka raportissa näin kerrotaan, toiminnallisia vertailuja tulevaisuussuuntautuneesti ei tehty, vaan tyydyttiin pelkkiin nykyisiin tilatarpeiden kartoitukseen). Kustannussäästöä nykyisten tilojen peruskorjaamisen puolesta tehdyllä ratkaisulla saatiin laskelmien perusteella vajaat 5 M€. Koska mallin D kustannuslaskelma oli kaupunginhallituksen asettaman ohjausryhmän raportissa (2008) suurpiirteisempi kuin malli A:n, tämä arviointi on vain suuntaa antava. Ehkä johtopäätösten kannalta ratkaisevinta oli se, että musiikkikampuksen tilojen peruskorjaus oli kiireellistä – konserttisalin aikaansaaminen veisi parhaimmillaankin aikaa useamman vuoden – ja että saneerausta oli pitkään valmisteltu.

4 INNOVATIIVISIA NÄKÖALOJA

4.1 Living Lab Lutakko

YDIN: ”Lutakko Living Lab” on käyttäjälähtöinen avoimen innovaation ekosysteemi, jonka avulla pyritään kehittämään yhdessä käyttäjien kanssa yritysten tai julkisen toimijan tuotteita ja palveluita aidoissa käyttötilanteissa. Living Lab Lutakko -konsepti voisi musiikkikampuksen ja konserttisalin näkökulmista olla hyödynnettävissä erilaisten asiakasselvitysten ja käyttäjätyytyväisyystutkimusten suorittajana, ideoitten syötekanavana sekä niiden toteuttamispaikkana.

Living Lab Lutakko -hanke tähtää monimuotoisen Lutakon synnyttämiseen muun muassa käyttäjiä osallistamalla, asiakastarpeita tyydyttämällä, alueen vetovoimaisuutta lisäämällä, matkailu- ja elämystuotantoa rikastuttamalla, uutta yrittäjyyttä ja palveluliiketoimintaa synnyttämällä, luovia aloja hyödyntämällä ja hyvinvointia lisäämällä. Living Lab Lutakosta voidaan puhua verkostona, toimintamallina, kehitys-, oppimis- ja innovaatioympäristönä sekä palveluntarjoajana. Neloskierre-malliin (Quadruple helix = yksityinen, julkinen ja kolmas sektori yhteistyössä kuntalaisten kanssa) tukeutuen ja pilottien avulla syntyy geneerisesti innovatiivinen ekosysteemi.

Living Lab -toiminnan konsepti perustuu erilaisten asiakastarpeiden selvitysten avulla saatujen tietojen, tarpeiden ja ideoiden keräämiseen, kehitystyön käynnistämiseen, projektien toteuttamiseen ja tulosten löytämiseen. Living Lab Lutakon tavoitteet vuodelle 2010 ovat projektin vakiinnuttaminen malliksi ja/tai toimintatavaksi, Living Lab -palvelujen tarjoaminen, osaamisen kehittäminen, verkoston kasvattaminen sekä toimintaa tukevan portfolion tuottaminen.

Living Lab Lutakko -konsepti voisi musiikkikampuksen ja konserttisalin näkökulmista olla hyödynnettävissä erilaisten asiakasselvitysten ja käyttäjätyytyväisyystutkimusten suorittajana, ideoitten syötekanavana sekä niiden toteuttamispaikkana. Ideaalin palvelutoimintakokonaisuuden luomisen ja erilaisten asiakastarpeiden tyydyttämisen kannalta konserttisalin sijoituspaikan valinta on projektipäällikkö Juha Ruuskan mielestä keskeistä. Lutakon alueen kehittämistä tulisi hänen mukaansa tarkastella laajana kokonaisuutena. Yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa Lutakosta on mahdollista luoda monipuolisesti erilaisia palveluja tarjoava ja elävä asumis- ja toimintaympäristö.

4.2 Tiimiakatemia

YDIN: Tiimiakatemia on Jyväskylän ammattikorkeakoulun liiketalouden alan yrittäjyyden erikoiskoulutusyksikkö. Vaikka Tiimiakatemian koulutus ei liitykään musiikkiin, se idearikkaana ja rohkeana yhteistyökumppanina saattaisi synnyttää uusia toimintamalleja ja -ideoita musiikin opiskelijoiden ja ammattilaisten ohjaamiseksi luovan talouden periaatteisiin ja mahdollisuuksiin.

Tiimiakatemia on vuonna 1993 perustettu Jyväskylän ammattikorkeakoulun liiketalouden alan yrittäjyyden erikoiskoulutusyksikkö. Se sijaitsee Lutakossa. Koulutus on epämuodollista siten, että varsinaista tuntiopetusta ei ole, vaan opiskelija korvaa teoriaopinnot opiskeluaikana luettavilla eri tasoisilla, pääasiassa liiketaloustieteen kirjoilla pitäen niistä lukupäiväkirjaa. Tiimiakatemian opiskelijat jaetaan koulutuksen alkuvaiheessa omiin ryhmiinsä, jotka perustavat, useimmiten osuuskuntamuotoisia yrityksiä. Yritysten kautta opiskelijat tarjoavat palveluita ammattikorkeakoulun ulkopuolelle oppien samalla yrittäjyyttä käytännössä.

Vaikka Tiimiakatemialla ei olekaan suoraa yhteyttä musiikkikoulutukseen tai ylipäätään musiikkiin, se idearikkaana ja rohkeana yhteistyökumppanina saattaisi synnyttää uusia toimintamalleja ja –ideoita musiikin opiskelijoiden ja ammattilaisten ohjaamiseksi luovan talouden periaatteisiin ja mahdollisuuksiin. Suunnitteilla olevan *Soiton ja laulun yksikön* opiskelijat voisivat tulla kumppaneiksi ja tervetulleiksi sisällöntuottajiksi Tiimiakatemian yrityshankkeisiin ja oppia samalla liiketalouden toimintamuotoja.

4.3. Musiikin huippututkimusyksikkö

YDIN: Jyväskylän yliopiston musiikkikampukselta johdettuna toimii Suomen ainoa musiikin huippututkimusyksikkö. Tämä yksikkö yhdessä Jyväskylän yliopiston muun monitieteisen tutkimuksen kanssa voi tuoda uusia seudullisia, kansallisia ja jopa kansainvälisiä ulottuvuuksia musiikkikampuksen ja konserttisalin yhteistyön monipuolistamiseksi. Konserttisalihankkeen toteutuminen tarjoaisi musiikin tutkimukselle uusia mahdollisuuksia ja musiikin hyvinvointivaikutuksiin tähtäävälle toiminnalle uusia palvelumuotoja ja -puitteita.

Suomen Akatemia on valinnut 18 huippuyksikköä kansalliseen tutkimuksen huippuyksikköohjelmaan vuosille 2008 - 2013 ja yksi niistä on professori Petri Toiviaisen johtama Monitieteisen musiikintutkimuksen huippuyksikkö. Huippuyksikkö koostuu kahdesta tutkimusryhmästä: Music Cognition Team (Jyväskylän yliopisto, musiikin laitos) ja Brain and Music Team (Helsingin yliopisto, psykologian laitos). Yksikössä työskentelee yhteensä noin 30 henkeä.

Huippuyksikössä tutkitaan ihmistä musiikin kuulijana, kokijana ja esittäjänä. Erityisiä tutkimuskohteita ovat musiikin havaitseminen ja oppiminen, musiikilliset emootiot sekä musiikin ja liikkeen välinen yhteys. Useat yksikön tutkimusaiheet liittyvät läheisesti musiikin vaikutukseen hyvinvoinnin edistäjänä. Esimerkkejä tällaisista ovat musiikkiterapiakuntoutuksen kognitiiviset, emotionaaliset ja motoriset vaikutukset, teknologian käyttö musiikillisen ilmaisun edistäjänä eri diagnostisissa kohderyhmissä, muusikoiden esiintymisjännityksen ilmeneminen ja ehkäiseminen, musiikin käyttö tunteiden säätelyyn sekä musiikin vaikutus vieraan kielen oppimiseen.

Merkittäviä tutkimustuloksia on saatu esimerkiksi professori Jaakko Erkkilän soveltavan musiikkiterapian tutkimuksissa. Hänen luomansa Hyvinvointiklinikka, ennaltaehkäisevä musiikkia hyödyntävä toimintatapa, joka pohjaa musiikin terapiatutkimuksesta saatuun kokemukseen, lienee yksi tulevaisuudessa kansainvälistäkin huomiota saavista toimintamalleista. Myös musiikin huippututkimusyksikköön kuuluvan Helsingin yliopiston psykologian laitoksella tehtyjen tutkimusten tulokset musiikin merkityksestä aivoinfarkti- ja masennuspotilaitten kuntoutuksessa ovat olennaisesti vahvistaneet käsityksiä musiikin hyvinvointivaikutuksista.

Huippuyksikön tutkimustuloksilla on useita muitakin sovellusalueita. Tulosten perusteella voidaan esimerkiksi kehittää uusia tehokkaampia musiikkiterapeuttisia kuntoutusmenetelmiä. Uusia musiikillisia käyttöliittymiä voidaan soveltaa mm. musiikkiterapiassa mahdollistamaan liikuntarajoitteisten ihmisten musiikillista ilmaisua. Tutkimustyössä kehitettäviä musiikin laskennallisia analyysimenetelmiä voidaan soveltaa musiikkiteollisuudessa, mm. erilaisissa musiikin sisältöön perustuvissa hakukoneissa. Yksikön tutkimus saattaa johtaa myös sovelluksiin, jotka edistävät vieraiden kielten ja musiikin opetusta.

4.4 Innovaatiokeskittymää tukevat kärkihankkeet -projekti

YDIN: Innovaatiokeskittymää tukevilla keihäänkärkihankkeilla vahvistetaan Jyväskylän seudun kehittymistä kohti globaalisti kilpailukykyistä innovaatiokeskittymää. Jyväskylän yliopiston Agora Centerin koordinoima ESR-projekti kohdistuu kolmelle toiminta-alueelle (keihäänkärjet): 1) palvelujen kehittäminen, 2) tutkimus- ja koulutuskeskittymät ja 3) luovat toimintaympäristöt. Konserttisalihanke on sisältynyt hankesuunnitelmaan alusta lähtien yhtenä merkittävistä luovien toimintaympäristöjen synnyttäjistä.

Jyväskylän yliopiston Agora Centerissä toimivan palveluinnovaatioprofessori Antti Hautamäen johtaman, keväällä 2010 käynnistyneen hankkeen tavoitteena on luoda Jyväskylän seudusta globaalisti kilpailukykyinen innovaatiokeskittymä perustuen alueen olemassa oleviin strategisiin vahvuuksiin, uusiin liiketoiminta- ja tutkimusavauksiin sekä julkisten ja yksityisten toimijoiden tiiviiseen yhteistyöhön. Hankkeen taustalla on elinkeinoministeri Mauri Pekkarisen 20.3.2009 asettaman Jyväskylän seudun rakennemuutoksen hallintaa valmistelleen työryhmän raportti ”Uudet avaukset”, jossa esitetään innovaatiokeskittymän rakentamista Jyväskylän seudulle eri toimijoiden yhteistyönä.

Hanke kohdistuu kolmelle toiminta-alueelle (keihäänkärjet): 1) palvelujen kehittäminen, 2) tutkimus- ja koulutuskeskittymät ja 3) luovat toimintaympäristöt. Kaikilla näillä alueilla laaditaan tarkka kuva toiminta-alueen tilasta ja kehitysnäkymistä, saatetaan keskeiset toimijat yhteen ja vahvistetaan niiden yhteistoimintaa sekä luodaan yhdessä strategia toimintalohkon vahvistamiseksi.

Luova toimintaympäristö ja innovaatioiden ekosysteemi muodostavat innovatiivisen yritystoiminnan puitteet. *Luova ympäristö* on paikka, joka sisältää välttämättömät infrastruktuuriset edellytykset ideoiden ja keksintöjen virran syntymiselle. Se on fyysinen (rakennusten, tilojen ja ihmisten) keskittymä, mutta aivan yhtä tärkeä on pehmeä infrastruktuuri, joka muodostuu yhteenliittymistä, sosiaalisista verkostoista, yhteyksistä ja ihmisten kanssakäymisestä, jotka luovat ja kannattavat ideoiden virtaa ihmisten ja instituutioiden välillä.

Konserttisalihanke on ennakoitu yhdeksi keskeisistä luovien toimintaympäristöjen synnyttäjistä. Muun muassa Jyväskylän kaupunki hankkeen osatoteuttajana, konserttisalin hanketukiyhdistys ja ammattikorkeakoulun johto - ja siten suomalainen musiikkikampus - ovat edustettuina näiden suunnitelmien kehittelyssä. Konserttisalihankkeella yhdessä muiden toimijoiden kanssa voi olla

merkitystä kaikilla kolmella toiminta-alueella palvelujen kehittämisestä luovien toimintaympäristöjen synnyttämiseen. Projekti toteutetaan vuosina 2010–2011.

4.5 Asiantuntijapuheenvuoroja

Keväällä 2010 järjestetyssä seminaarisarjassa kulttuurielämän asiantuntijat toivat esiin kulttuurin merkityksen alueen elinkeinoelämän ja vetovoimaisuuden kannalta ja tarpeen panostaa enemmän kulttuuriin Keski-Suomessa. Musiikin merkitys ihmisten hyvinvoinnin ja lasten kehityksen ja oppimisen kannalta sai esitelmissä tutkimuspohjaiset perustelut. Musiikkikoulutuksen näkökulmasta konserttisali avaa uusia mahdollisuuksia koulutuksen monipuolistamiseen myös luovan talouden voimistamista ajatellen. Keski-Suomen kulttuurifoorumissa puolestaan nousi esiin tarve saada Jyväskylään keskisuomalaista kulttuurielämää koordinoiva keskus.

Jyväskylän konserttisalin hanketuki ry järjesti Kauko Sorjosen säätiön tukemana Kuokkalan Kartanossa kevään 2010 aikana seminaarisarjan, jonka otsikkona oli Alvar Aallon lausahdus ”Kulttuuri on kudelanka, joka kulkee kaikkien ilmiöiden läpi”. Seminaarisarjan järjestämisen yhtenä tavoitteena oli antaa moniulotteisesti aineksia työryhmän saaman toimeksiannon selvittelyä varten. Sarjan esitelmöijinä kuultiin lukuisia kansallisesti merkittäviä henkilöitä, jotka esittivät näkemyksensä konserttisalin, musiikkikasvatuksen ja luovan talouden merkityksestä Keski-Suomelle. Tilaisuuksien puheenjohtajina toimivat keskisuomalaiset vaikuttajahenkilöt, jotka samalla osallistuivat aiheesta käytyyn keskusteluun.

Seminaarisarjan ohjelma:

19.1.2010 klo 16, professori **Antti Hautamäki:**
Kulttuuri kannattaa: Kulttuurista Jyväskylän seudun menestystekijä

Pj. Maakuntajohtaja Anita Mikkonen, Keski-Suomen Liitto

2.2.2010 klo 16, ministeri **Kalevi Kivistö:**
Kulttuurillako kehitystä?

Pj. Professori Erkki Laatikainen, Keski-Suomen Osuuspankki

16.2.2010 klo 16, Helsingin musiikkitalon johtaja **Helena Hiilivirta:**
Musiikkitalon rooli suomalaisen musiikin kentässä

Pj. Professori Kalevi Olin, Jyväskylän Työväenyhdistys

23.2.2010 klo 16, professori **Jukka Pellinen**:
Kulttuuriyrittäjyys

Kehittämispäällikkö **Hannu Ikonen** ja lehtori **Pia Kreus**
Musiikkialan yrittäjyydestä ja sen koulutuksesta

Pj. Ympäristöjohtaja Pirkko Selin, VAPO

15.3.2010 klo 16, opetusministeri **Henna Virkkunen**:
Taide kasvun tukena

Pj. Aluejohtaja Merja Haverinen, KESKO

30.3.2010 klo 16, professori **Mari Tervaniemi:**
Musiikin kauneus on kuulijan korvassa

Sairaanhoitopiirin johtaja **Jouko Isolauri:**
Saako kulttuuri aikaan pitempää ja parempaa elämää?

Pj. Aluejohtaja Pekka Miettinen, NORDEA

13.4.2010 klo 16, Jyväskylän ammattikorkeakoulun hallintojohtaja **Pekka Jääskö**:
Suomalainen musiikkikampus musiikkielämän kehittämisessä

Professori **Jaakko Erkkilä**:
Jyväskyläläinen musiikkiyhteistyö yliopiston silmin ja korvin

Pj. Vt. Toimitusjohtaja Raija Rantanen, KESKIMAA

27.4.2010 klo 16, Sibelius-Akatemian rehtori **Gustav Djupsjöbacka**:
Musiikkitalo musiikin koulutuksen ja tutkimuksen katalysaattorina

Pj. Vararehtori Matti Manninen, Jyväskylän yliopisto

11.5.2010 klo 16, kapellimestari **Atso Almila:**
Konserttisali musiikkikasvattajana – miten orkesteri voi palvella mm. nuoria omassa kotisalissaan?

Pj. Rehtori Jussi Halttunen, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Seminaarisarjan avasi professori Antti Hautamäki. Hän maalasi lavealla pensselillä kulttuurin, taiteen, kulttuuritalouden, luovan talouden ja innovaatioiden - erityisesti sosiaalisten innovaatioiden - käsitteitä, jotka hän juotti taitavasti yhteen ihmisten hyvinvointia ja taloudellista toimintaa tukevaksi kulttuuripääomaksi. Hautamäki esitteli myös tutkimus- ja tilastotietoa sekä kulttuurin kulutuksesta ja tukemisesta että sen taloudellisesta arvosta. Keskeisimpinä viesteinä kuultiin, että Keski-Suomessa panostetaan kulttuuriin vähemmän kuin isoissa kasvukeskuksissa. Hän kannusti rohkeisiin ratkaisuihin kulttuuriin investoitaessa, jotta se synnyttäisi uudenlaista innovatiivista ekosysteemiä ja lisäisi alueen vetovoimaisuutta. Kansainvälisiksi vertailukohteiksi Hautamäki esitti Guggenheim efektin (Bilbao) sekä Disney Hallin Los Angelesissa.

Ministeri Kalevi Kivistö avasi **kulttuuripoliittisessa** kannanotossaan kulttuurin ulottuvuuksia ja yhteyttä yhteiskunnalliseen kehitykseen. Kulttuurin taloudellisista vaikutuksista kertoessaan Kivistö nosti esiin brittiläisen John Myerscoughin tekemän laajan tutkimuksen, jonka tulosten mukaan kulttuuriin tehtyjen investointien kerroin on 1,7. Kulttuuriin investointi ei ole siis kansantaloudellista kulutusta, vaan investointia, joka saa aikaan taloudellisen aktiviteetin lisääntymisen. Tulevaisuudessa tuotettujen tuotteiden arvosta yhä suurempi osuus on aineetonta: osaamista ja luovuutta. Siksi luovat alat ovat avainasemassa yhteiskunnan kehityksessä.

Muut esitelmät käsittelivät liiketaloudellisia, kasvatuksellisia, koulutuksellisia sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmia kulttuurin, erityisesti musiikin merkitykseen ihmiselle ja yhteiskunnalle**.**

Liiketaloudellisesta perspektiivistä musiikkia tarkasteltaessa keskiössä oli luontevasti vahvassa nousussa oleva musiikkibisnes ja erityisesti musiikkivienti, joka kasvaa nopeammin kuin mikään muu kaupan tai teollisuuden ala. Kotimarkkinoiden elinvoimaisuus luo perustan viennille. Huolimatta siitä, että vuodesta 1999 lähtien vienti on kasvanut 40 prosentin vuosivauhtia, Suomi on kuitenkin edelleen huimasti jäljessä naapurimaataan Ruotsia, jossa vienti on määrältään yli kolmikymmenkertainen Suomeen nähden.

Verrattaessa Keski-Suomea ja Jyvässeutua muihin maamme alueisiin huomataan, että vaikka kulttuurialan yrittäjyyden volyymi alueellamme oli vuonna 2006 peräti 332 M€, se oli huomattavasti jäljessä esimerkiksi Pirkanmaata, jonka volyymi oli 773 M€. Pääkaupunkiseutuun Jyvässeutua verrattaessa puhutaan jo aivan eri mittaluokista. Kulttuuriin panostaminen keskittyy pääkaupunkiseudulle ja kasvukeskuksiin, mutta näyttää vähenevän huomattavasti pohjoisemmaksi siirryttäessä. Jyväskylän asema kasvukeskuksena edellyttäisi suurempaa panostusta kulttuuriin tulevaisuuden kehityksen varmistamiseksi.

Suomen musiikkibisnes tarvitsee monipuolisia osaajia. Pelkkä substanssiosaajien koulutus ei riitä, vaan lisäksi tarvitaan välittäjäporrasta, henkilöitä, jotka hallitsevat myös liiketoiminnan lainalaisuudet. Taiteen julkisen tuen pysyessä kutakuinkin ennallaan, taiteesta toimeentulonsa hankkivien määrä voi kasvaa, vaikka julkisin varoin ei pystyttäisi turvaamaan elantoa läheskään kaikille sitä tarvitseville taiteen harjoittajille. Tämä edellyttää kuitenkin uudenlaista koulutuksellista otetta. Koska suurin osa musiikin ammattilaisiksi koulutettavista nuorista joutuu tulevaisuudessa työllistämään itse itsensä, tulisi koulutuksen sisältää myös perustiedot ja -taidot oman osaamisen tuotteistamisesta, markkinoinnista, tuotantoprosessista, teknologiaosaamisesta ja juridiikasta. Tällaisen koulutustarjonnan lisäämiseen on erityisesti ammattikorkeakoulussa pyritty viime vuosina aktiivisesti, mikä on saanut runsaasti positiivista julkisuutta osakseen. Malleja tälle toiminnalle on löydettävissä ulkomailta. Toisaalta myös kritiikkiä tätä suuntautumista vastaan on esitetty: on herännyt pelko substanssiosaamisen vähentymisestä liiketaloudellisen osaamisen kustannuksella. On kuitenkin selvää, että ilman vahvaa musiikin taiteellista osaamista ei ole mitään markkinoitavaa.

Toisaalta kaikilta ei voi odottaa samanlaista taiteellista ja liiketaloudellista osaamista, vaan tehtäväjako ja suuntautuminen olisi koulutuksessa otettava huomioon.

Kasvatuksellisesta perspektiivistä musiikkikampuksen ja konserttisalin yhteistyömahdollisuuksia tarkasteltaessa on syytä erottaa koulujen musiikinopetus ja musiikkioppilaitosten tarjoama opetus. Opetusministeri Henna Virkkunen korosti esitelmässään taideopetuksen vahvaa merkitystä lasten kasvun ja kehityksen kannalta. Hän toi esille uusia tutkimustuloksia, jotka osoittavat, että musiikki- ja yleensä taideharrastukset parantavat kouluikäisten työskentelytaitoja, kuten keskittymiskykyä ja pitkäjänteisyyttä, koulumenestystä ja sosiaalisia taitoja. Jälkimmäiset tarkoittavat yhteistoimintataitoja, jotka kehittyvät esimerkiksi yhtyesoitossa ja kuorolaulussa. Opetusministeri oli huolissaan siitä, että taideaineiden asema on heikentynyt kouluopetuksessa, vaikka yhä useammasta selvityksestä on nähtävissä taiteen ja kulttuurin rikastava vaikutus lasten henkiselle kehitykselle sekä selkeä hyöty myös ns. lukuaineiden oppimiselle. Hänen pyrkimyksensä on, että opetussuunnitelmaa uudistettaessa taideaineet saavat opetuksessa entistä keskeisemmän aseman.

Maamme musiikkioppilaitosverkosto on kansallinen ylpeyden aiheemme. Viimeaikainen kehitys viittaa kuitenkin siihen, että kiinnostus musiikinopiskeluun olisi laantumassa tai ainakin muuttamassa muotoaan: klassisen musiikin opiskeluun suuntautuvan kiinnostuksen hiipuessa kiinnostus rytmimusiikkiin tuntuu lisääntyvän. Pitäisikö siis koulutustarjontaa suunnata enemmän rytmimusiikkiin, vai pitäisikö klassisen musiikin koulutuksen houkuttelevuutta pyrkiä jotenkin lisäämään?

Tämä herättää yleisemmänkin kysymyksen: onko klassisen musiikkiperinteen siirtäminen arvokasta sinänsä vai tulisiko resurssit tulevaisuudessa suunnata sinne, mitä kuluttajat näyttävät haluavan? Tällä kertaa painetta on rytmimusiikin opiskelumahdollisuuksien lisäämiseen. On kuitenkin huomionarvoista, että monet tunnetut muun kuin klassisen musiikin genren edustajat, esimerkiksi jazz-muusikot, ovat saaneet vahvan klassisen musiikin koulutuksen. Siihen sisältyy pitkäjänteinen musiikin opiskelu ja hyvä instrumentin hallinta. Musiikin genren painotuksen asemesta olisikin painotettava osaamisen korkeaa laatutasoa. Sen saavuttamiseen ei ole oikoteitä.

Musiikkikasvatuksen rooli on keskeistä myös orkestereiden työssä. Kapellimestari Almila kertoi esimerkkejä Kuopion orkesterin tekemästä monipuolisesta työstä päiväkotilasten ja peruskoululaisten kanssa. Siihen oma sali tarjoaa erinomaiset puitteet. Lapset voivat seurata orkesterin harjoittelua ja kuulla musiikkia akustisesti erinomaisessa ympäristössä. Se avaa lapsille

uudenlaisia näkökulmia musiikkiin. Myös Jyväskylä Sinfonia on pyrkinyt säännölliseen musiikkikasvatustyöhön, mutta oman salin puutteesta johtuen mahdollisuudet toiminnalle ovat varsin rajoitetut. Orkesterin oma sali tekee mahdolliseksi myös muiden väestöryhmien kutsumisen seuraamaan harjoituksia ja tutustumaan orkesterin työhön sekä kohdennettujen konserttien järjestämisen esimerkiksi ikääntyville henkilöille heidän suosimastaan musiikista.

Koulutuksellisesta perspektiivistä kuultuja esitelmiä sisältyi seminaarisarjaan useita. Ammattikorkeakoulun (Jääskö, Ikonen ja Kreus) ja yliopiston (Erkkilä ja Pellinen) edustajien mielipiteet olivat varsin samansuuntaisia: musiikkialan koulutus tarvitsee laaja-alaisuutta ja monenlaista osaamista, mitä akustisesti korkeatasoisen konserttisalin olemassaolo ja sen ympärille rakentuvat toiminnot edistävät. Musiikkialan ammattilaisten tulisi olla monipuolisia osaajia, jotka pystyvät sulavasti muokkaamaan omaa osaamistaan erilaisia tarpeita vastaaviksi. Erityisesti sektorirajoja ylittävän yhteistyön uskotaan tuovan uusia työllistymismahdollisuuksia musiikin ammattilaisille. Suunnitteilla oleva laulun ja soiton –yksikkö ja sen pohjalle rakentuvat uudenlaiset jatko- ja täydennyskoulutuksen muodot voisivat saada konserttisalin yhteydestä innovatiivisen koulutusympäristön myös monitaiteellisten produktioiden tuottamiselle alueen oppilaitosten monipuolista osaamista toisiinsa kytkien. Musiikin tutkimuksen kannalta akustisesti korkeatasoinen konserttisali ja sen moderni teknologia avaisi uusia mahdollisuuksia.

Sibelius-Akatemian rehtorin Gustav Djupsjöpackan mielestä maamme musiikkialan korkeakouluopetus ja -tutkimus tukeutuvat vahvasti alueen kulttuuritarjontaan, jossa konserttisalin merkitys korostuu katalysaattorin roolissa. Musiikkisalin merkitys musiikkikoulutuksen näkökulmasta on korvaamaton. Helsingin Musiikkitalossa pyritään avoimeen vuorovaikutukseen yleisön kanssa ja tästä syystä tiloihin on suunniteltu monipuolista toimintaa.

Helsingin musiikkitalon aikaan saamisessa, mistä myös musiikkitalon johtaja Helena Hiilivirta puhui esitelmässään, on ollut keskeistä eri tahojen yhteistyö ja hanketta ajaneiden henkilöiden vahva sitoutuminen hankkeeseen. Sibelius-Akatemia koulutuksen edustajana oli hankkeessa alusta lähtien aloitteellinen. Sibelius-Akatemia kasvattaa uutta muusikkopolvea, joka hyötyy koulutusvaiheessa kiinteästä yhteydestä orkesteritoimintaan ja akustisesti ensiluokkaisista toimintatiloista. Toisaalta yhteistyön koordinointi vaatii paljon työtä jo ennen kuin toiminta on alkanutkaan. Helsingin Musiikkitalon taholta korostettiin halukkuutta yhteistyöhön Jyväskylän hankkeen kanssa jo suunnitteluvaiheessa, koska karttunut kokemus voi auttaa joidenkin ongelmien välttämisessä. Yksi huomionarvoinen asia on tehdä tarkat toiminnalliset suunnitelmat, jotta ne

voidaan ottaa rakennussuunnittelussa ja urakkatarjouksessa huomioon. Jälkikäteiset lisäykset lisäävät kustannuksia ja niistä aiheutuu monenlaista ikävyyttä.

Hyvinvointia ja terveyttä edistävä näkökulma kulttuurista puhuttaessa oli käsitellyistä aiheista tuorein ja suurimpia odotuksia, mutta myös mahdollisuuksia, lataava. Suomen väestön ikääntyessä erilaisten sairauksien hoitoon tarvittavat resurssitarpeet uhkaavat kasvaa mahdottomiksi. Ennalta ehkäisevään työhön sijoittaminen on nyt ensiarvoisen tärkeää.

Kuulluissa esitelmissä saatiin näyttöä, kuinka taiteiden ja kulttuurin avulla voisi ennaltaehkäisevää toimintaa. Keski-Suomen sairaanhoitopiirin johtaja Jouko Isolauri korosti esitelmässään kulttuurin ja taiteiden merkitystä elämänlaadun parantajana, mielenterveyden ylläpitäjänä sekä sosiaalisen pääoman lisääjänä. Musiikin yhdistävä kokemus lisää keskinäistä tukea ja hyvinvointia. Hänen näkemyksensä mukaan tulevaisuuden rakentamisessa tulisi panostaa rohkeasti sekä ennalta ehkäisevään työhön että taiteiden käyttöön hoidollisena tekijänä.

Musiikkiterapian professori Jaakko Erkkilä on saanut musiikkiterapialla hyviä hoidollisia tuloksia. Myös musiikkiterapiakokemuksen pohjalta syntyneestä ennalta ehkäisevästä, kulttuuria ja taiteita hyödyntävästä toiminnasta, Hyvinvointiklinikasta, on saatu varsin rohkaisevia tuloksia. Psykologian professori Mari Tervaniemi kertoi puolestaan musiikin neuropsykologisista vaikutuksista, muun muassa musiikin vaikutuksesta aivoinfarktista toipumiseen; mielimusiikin kuuntelu päivittäin edisti aivoinfarktipotilaiden toipumista paremmin kuin vertailtavat perinteiset hoitomuodot. Musiikki harjaannuttaa kuuntelua ja sillä on lasten oppimista, kuten kielten oppimista tehostava vaikutus. Jo sikiöaikana lapsi kuulee ympäristön ääniä ja harjaantuu tottumaan siihen kieli- ja äänimaailmaan, myös musiikkikulttuuriin, johon hän syntyy.

Huolimatta viime vuosina merkittävästi lisääntyneestä kiinnostuksesta musiikin hyvinvointivaikutuksia kohtaan niiden tutkimus on vielä alussa. Olisi saatava luotettavaa tutkimustietoa, jotta päätöksentekijöillä olisi vielä enemmän perusteita tukea taidetta ja kulttuuria siksi, että niillä on positiivisia vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin.

Jyväskylän konserttisalin hanketuki ry järjesti yhdessä Keski-Suomen Liiton kanssa **Keski-Suomen Kulttuurifoorumin** 27.4.2010, johon oli kutsuttu kulttuurivaikuttajia kaikista Keski-Suomen kunnista. Foorumin tarkoituksena oli käsitellä kysymyksiä: Miten rakennamme yhteyksiä kulttuuritoimijoiden välille? Löydämmekö yhteisiä tavoitteita Keski-Suomen kulttuurin profiilin

nostamiseksi? Miten rakennamme yhteistä kulttuuritahtoa? Millainen rooli kulttuurilla tulee olla maakunnan tulevaisuuden rakentamisessa? Foorumin avasi maakuntajohtaja Anita Mikkonen. Valmistetun puheenvuoron käyttivät professori Antti Hautamäki, Keskisuomalaisen päätoimittaja Pekka Mervola, professori Lea Pulkkinen ja kehittämisjohtaja Martti Ahokas.

Alustuksia seurasi innostunut ja vilkas keskustelu, jossa Jyväskylään sijoittuvan kulttuurikeskuksen ja siihen sisältyvänä korkeatasoisen konserttisalin saamista pidettiin Keski-Suomelle tarpeellisena. Jos ajatellaan Suomen karttaa ja Lounais-Suomesta koilliseen menevää akselia, niin konserttisaleja ja niihin kytkeytyviä kulttuurikeskuksia on Turussa, Tampereella (sen läheisyydessä myös Hämeenlinnassa), Kuopiossa (Etelä-Savossa myös Mikkelissä) ja Kuhmossa. Pohjois-etelä suunnassa konserttisaleja on Helsingissä, Lahdessa ja Oulussa. Keski-Suomen paikalla on tyhjä aukko, vaikka konserttisalin saamiseksi on ponnisteltu vuosikymmeninen ajan ja vaikka Jyväskylässä alkoi vireä kulttuurielämä jo 1800-luvun toisella puoliskolla seminaarin perustamisen myötä ja sen aktiivisten lehtoreiden toimesta. Jyväskylä oli keskeinen kulttuurivaikuttaja myös 1950-luvulla aloitettujen Jyväskylän musiikkipäivien (Jyväskylän Kesän) ansiosta. Jyväskylän yliopiston juhlasalin puutteellinen akustiikka oli yksi tekijä siinä, että musiikkielämän painopisteet siirtyivät pois Jyväskylästä musiikillisesti parempiin ympäristöihin.

Keski-Suomessa on aktiivisia kulttuurivaikuttajia, mutta he toimivat yksin ilman maakunnallista verkostoitumista ja koordinaatiota. Alueellinen sanomalehti ja konserttisalin yhteyteen rakennettava kulttuurikeskus voisivat toimia keskisuomalaisten kulttuurivaikuttajien keskinäisten yhteyksien rakentajana ja kulttuurikeskus myös eräänlaisena päämaajana maakunnallisten hankkeiden synnyttämiseksi. Keski-Suomessa on tarvetta monitaiteiseen studiotoimintaan Helsingissä olevan Kaapelitehtaan tapaan. Keski-Suomen kulttuurivaikuttajilla voisi olla säännöllisiä foorumeja, joissa voi ideoita uusia yhteistyön muotoja alueen kulttuurielämän vilkastuttamiseksi ja asukkaiden hyvinvoinnin lisäämiseksi. Keski-Suomi voisi olla tiennäyttäjän muillekin voimien yhdistämisestä.

Jyväskylän, Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden kuntien yhdistymissopimuksessa mainitun stragtegisen linjauksen mukaan uuden Jyväskylän tavoitteena on edistää eri elämänvaiheissa asukkaiden hyvinvointia tukemalla ennalta ehkäisevää toimintaa, kuntalaisten elinikäisen toimintakyvyn kehittymistä, kuntalaisten omatoimisuutta ja osallistumista sekä vapaaehtoistyötä, kulttuuria ja liikuntaa. Tutkimustulokset osoittavat, että hyvinvoinnin kannalta kulttuuri ja liikunta tukevat toisiaan. Erityisesti miehillä sekä liikunnan että kulttuurin monipuolinen harrastaminen on

yhteydessä fyysiseen terveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin. Kolmen kunnan yhdistymissopimuksen strategiaa voisi laajentaa maakunnalliseksi strategiaksi.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA VISIO

5.1 Kulttuurin arvostus nousussa

On nähtävissä, että länsimaisessa yhteiskunnassa kulttuurin, taiteiden ja luovuuden arvostus on nousussa. Se kytkeytyy muutosprosessiin, jossa luovilta aloilta odotetaan tukea. Materialismista ollaan siirtymässä yhä enemmän immaterialismiin ja tuote on yhä useammin tavaran sijaan palvelu. Peruspalvelujen tarjoaminen ei enää riitä, vaan markkinoita valtaa yhä kasvavassa määrin erilaisten elämysten kauppiaat. Muutokset synnyttävät kysymyksen, kuinka uusiin markkinatalouden tarpeisiin tulisi vastata ja kuinka luoda sellaista liiketoimintaa, jolla asiakkaiden mitä erilaisimmat tarpeet tyydytetään. Samalla tulisi ennakoida tulevaa ja varmistaa paitsi oman liiketoiminnan menestyminen myös koko toiminta-alueen kilpailukyky ja vetovoimaisuus. Alueen koko luova osaamispotentiaali tulisi valjastaa hyötykäyttöön yhteisen hyvän lisäämiseksi ja kilpailukyvyn säilyttämiseksi kansallisesti ja kansainvälisesti.

Muutokset ovat vaikuttaneet myös kulttuuriin suhtautumiseen. Taiteeseen suhtautuminen itseisarvona ja kulttuuriperintönä elättää vain harvoja; luovan talouden synnyttämiseksi taidetta on tuotteistettava ja kaupallistettava. Siihen tarvitaan uudenlaisia kulttuuria, taidetta ja luovuutta hyödyntäviä toimintatapoja ja liiketoimintaa sekä paljon rohkeutta ja innovatiivisuutta katsella ympäristöä uusin silmin. Uusia innovaatioita syntyy eri toiminta-alojen rajapinnoilla. Siksi taiteet ja luovuus tulisi saada kaikille kuuluviksi, yli sektorirajojen meneviksi ja koko yhteiskunnan poikkileikkaaviksi. Kulttuuri on kudelanka, joka kulkee kaikkien ilmiöiden läpi, kuten Alvar Aalto on todennut.

Taiteen ja kulttuurin merkitystä voidaan tarkastella useista näkökulmista. Ensinnäkin, taide ja kulttuuri itseisarvona sekä kulttuuriperinteen siirtäminen sukupolvelta toiselle on velvollisuutemme osana ihmiskunnan historiaa. Siirrämme pääasiallisesti taiteiden välityksellä tuleville sukupolville sellaista hiljaista perimätietoa, jonka levittäminen ei muutoin onnistuisi. Suomi ja suomalaisuus ovat arvoja, joista meidän tulee olla ylpeitä ja joita vaalia edelleen. Maailma muuttuu kuitenkin vauhdikkaasti: globalisaation myötä myös monikulttuurisuuden merkitys kasvaa jatkuvasti. Rinta rinnan oman kulttuurimme kanssa elää kymmeniä muita kulttuureita, joita kutakin siirtää sukupolvien ketjussa eteenpäin joukko ihmisiä. Tämä kulttuurinen kirjavuus on nähtävä arvona ja mahdollisuutena eikä suinkaan uhkana. Ratkaistava kysymys on, kuinka kulttuurinen

monimuotoisuus, diversiteetti, osattaisiin hyödyntää alueemme kehittämisessä innovatiiviseksi keskittymäksi.

Toinen näkökulma on kulttuurin merkitys hyvinvoinnin luojana ja edellyttäjänä. Hyvinvointi voidaan nähdä fyysisen, sosiaalisen ja henkisen hyvinvoinnin sisältävänä. Kulttuuri eri muodoissaan, kuten liikuntakulttuuri, yhteisön toimintakulttuuri ja taidekulttuuri, tukevat hyvinvoinnin eri puolia sekä erikseen että yhteisesti. Monipuoliset liikunnan, taiteiden ja sosiaalisen elämän harrastukset tukevat fyysistä hyvinvointia ja terveyttä, luovat yhteisöllisyyttä ja tarjoavat mielihyvää tuottavia henkisiä kokemuksia. Esimerkiksi Keski-Suomelle ominainen kuorolauluperinne on laajoja kansalaispiirejä koskettava hyvinvointitekijä. Kulttuurin eri muotojen painottamisella ja harrastamisella on merkitystä fyysisen terveyden edistämiseksi sekä syrjäytymisen ja mielenterveyteen liittyvien ongelmien lisääntymisen ennaltaehkäisemiseksi. Monipuolisilla kulttuuriharrastuksilla on lasten tasapainoisen kehityksen, nuorten yhteiskuntaan jäsentymisen ja aikuisten hyvinvoinnin kannalta erittäin keskeinen merkitys. On syytä etsiä uudenlaisia toimintamuotoja luovien alojen sekä sosiaali- ja terveysalojen rajapinnoilta, jotka tavoittaisivat mahdollisimman laajasti eri väestöryhmät. Nämä toiminnot loisivat myös uusia liiketoiminnallisia ulottuvuuksia luovalle taloudelle ja uutta merkitystä sitä kautta koko alueen elinkeinopolitiikan edistämiseen.

Kolmas näkökulma taiteen ja kulttuurin merkitykseen on luova talous ja sen mahdollisuudet liiketoiminnan synnyttämiseksi. Kulttuuri ja taiteet voidaan nähdä uutena mahdollisuutena rajua muutosta läpikäyvässä yhteiskunnassamme, jossa perinteinen markkinatalous on kriisissä. Kestävän kehityksen aikaansaamiseksi tarvitaan unelmia, rohkeita kokonaisvaltaisia muutoksia ja uskallusta riskinottoon. Kulttuurin, taiteiden ja luovan talouden hyödyntämisellä voidaan synnyttää jollekin alueelle, esimerkiksi Keski-Suomeen, sellaista vetovoimaisuutta ja kilpailukykyä, joka osoittautuu merkittäväksi tekijäksi alueiden välisessä kilpailussa uusien yritysten houkuttelijoina. Kimmo Kainulainen esittää väitöskirjassaan (2005) saman asiasisällön tutkimuksen valossa: Yritykset sijoittumispaikkaansa pohtiessaan eivät tänä päivänä kiinnitä huomiota perusfasiliteettien, ns. ”must have” -tekijöiden olemassaoloon (ne ovat jo kaikkialla), vaan ratkaisevaksi tekijäksi sijoituspaikan valinnassa nousevat ”would like” -tekijät, kuten alueen palvelut ja kulttuurinen monimuotoisuus ja tarjonta. Rikas ja monipuolinen kulttuurielämä vetää hunajan lailla mehiläisiä, kansainvälisiäkin suuryrityksiä, puoleensa. Taiteiden, kulttuurin ja luovan talouden avulla voidaan päästä uuteen nousuun, erottua muista kilpailijoista.

5.2 Musiikkikampus ja konserttisali alustana positiivisen kierteen syntymiselle

Työryhmän johtopäätökset on seuraavassa jaoteltu toimeksiannon mukaisesti kolmeen pääkohtaan: musiikkikampushankkeen ja konserttisalihankkeen yhteistyömahdollisuuksien selvittämiseksi 1) toiminnallisuuden, 2) taloudellisuuden ja 3) sijoittumisen näkökulmista. Hankkeiden väliset suuret synergiaedut käyvät ilmi seuraavista johtopäätöksistä.

5.2.1 Toiminnallisuuden näkökulma

Toiminnallisuuden näkökulmasta hankkeiden välisiä synergioita voidaan löytää koulutuksen, tutkimuksen, teknologian, hyvinvoinnin edistämisen, yhteisöllisyyden ja tapahtumatoiminnan alueilta. Toiminnallisuuden näkökulma nostaa tarkastelun keskiöön akustisesti korkeatasoisen salin monipuolisine, muunneltavine oheistiloineen, jotta musiikkikampus- ja konserttisalihankkeiden yhteistyö olisi mahdollisimman saumatonta ja sujuvaa.

Opiskelu. Akustisesti korkeatasoinen sali on tarpeen musiikkikampuksen kilpailukykyisen koulutuksen tarjoamiseksi. Jotta nuori muusikon alku saisi parhaan mahdollisen ponnahduslaudan uralleen, hänelle täytyy varmistaa sellaiset olosuhteet, joissa hänellä on mahdollisuus sekä kuulla että tuottaa musiikkia optimaalisissa oloissa. Oppimisympäristön monipuolistaminen, ennen kaikkea korkealaatuinen sali ja siihen kiinteästi liittyvät teknologian suomat erilaiset mahdollisuudet, on tarpeen musiikkikampuksen soiton ja laulun yksikön opiskelijoille. Taideproduktioiden tuottaminen on moniammatillista, joten konserttisalin yhteydessä on mahdollisuus synnyttää poikkitaiteellista yhteistyötä alueen suuren opiskelijajoukon keskuudessa. Myös luovien alojen tulevaisuuden täydennyskoulutustarpeet tulee huomioida monipuolista oppimisympäristöä suunnitellessa.

Opetus. Korkeatasoinen sali ja sen tarjoamat opetusmahdollisuudet lisäävät Jyväskylän vetovoimaisuutta myös musiikin opettajien kannalta. Kansainvälisesti arvostettujen pedagogien johdolla lahjakkaiden yksilöiden aikaansaannokset näkyvät väistämättä alueella, aluksi korkeatasoisina konsertteina ja kilpailusijoituksina, myöhemmin myös esimerkiksi Jyväskylä Sinfonian rekrytoinnin helpottumisena. Huippupedagogien hyödyntäminen entistä monipuolisemmin myös sinfoniaorkesterin tarpeisiin, esimerkiksi solisti-, koulutus- ja avustustehtäviin, mahdollistuu salin synnyttämän vetovoimaisuuden myötä.

Tutkimus. Tutkimuksen näkökulmasta salin merkityksellisyyttä tarkasteltaessa nousee esiin erityisesti teknologia sovelluksineen. Jyväskylässä on kansainvälisestikin arvostettu musiikin huippututkimusyksikkö. Sali ja sen oheistilat voivat olla varustelutasoltaan sellaisia, että siellä mahdollistuvat uusinta teknologiaa hyödyntävät tutkimukset, mittaukset ja evaluoinnit. Konkreettina esimerkkinä saliteknologiasta mainittakoon esimerkiksi katsomon penkkeihin sijoitettu anturisto, jonka avulla voidaan mitata yleisön reaktioita autenttisessa ympäristössä ja tilassa.

Tutkimuksen näkökulmasta salilla on myös merkitystä ammattikorkeakoulun Living Lab -toiminnalle uusien palvelutarpeiden kartoittamisessa sekä opiskelijoiden ohjautumisessa asiakaslähtöisyyteen kulttuuripalvelujen tuottamisessa.

Informaatioteknologia ja salitekniikka. Jyväskylän vahva osaaminen informaatioteknologian alueella sekä Agorassa että ammattikorkeakoulussa luo uusia mahdollisuuksia hyödynnettäviksi. Eräs näistä on reaaliaikaisen kuvan ja äänen siirtäminen. Salin muunneltavuus lisää sen käyttöä eri tarkoituksiin. Kaupungissa olemassa olevaa vankkaa mobiiliteknologiaosaamista ja sen suomia innovatiivisia tutkimus-, opetus- ja liiketoimintamahdollisuuksia voi niin ikään hyödyntää.

Riittävien oheistilojen toimivuus takaa rakennuksen maksimaalisen käytön; esimerkiksi riittävät pukeutumistilat ja logistisesti järkevät kuljetustilat tekevät mahdolliseksi peräkkäisten tapahtumien nopean vaihtumisen. Laajennettavat näyttämö- ja katsomoratkaisut lisäävät salin monikäyttöisyyttä huomattavasti. Tekniset ratkaisut rakennuksen suunnittelussa pienentävät myös sen käyttökustannuksia, jos pyritään energiatehokkaisiin ratkaisuihin, joita maassamme ei ole vielä julkisiin rakennuksiin sovellettu. Tämä on myös koulutuksellinen kysymys, joka voidaan ottaa huomioon laajasti alueen eri oppilaitoksissa.

Hyvinvointi. Hyvinvointinäkökulmastakin yhteistyötä tarkasteltaessa sali oheistiloineen nousee merkittävään rooliin. Salista voi suunnitella käytöltään monimuotoisen ja muunneltavan. Siellä voi toteuttaa erilaisia suuria tapahtumia sekä pienimuotoisia ja intiimejä tilaisuuksia. Sali oheistoimintoineen voi tukea vuorovaikutuksellista toimintaa ja siten yhteisöllisyyttä. Konserttisalin sisältävä rakennus voi olla käyttäjille ja vierailijoille helposti lähestyttävä ja olemukseltaan sellainen, että siellä viihtyvät erilaisissa toiminnoissaan ihmiset lapsista vanhuksiin. Myös erityisryhmien tarpeet tulee ottaa huomioon monipuolisesti. Alueen monikulttuurisuus antaa oman rikastuttavan leimansa musiikin tarjontaan ja siitä nauttimiseen.

Kiinteässä yhteistyössä musiikkikampuksen kanssa, jopa osana sitä, toimii aktiivinen soveltavaa musiikintutkimusta tukeva Eino Roiha -säätiö. Säätiön toiminta tukeutuu pitkälti Jyväskylän yliopiston musiikintutkimustulosten soveltamiseen. Lukuisista sovelluksista esimerkkinä on musiikkiterapiasta saatujen kokemusten perusfilosofiaan pohjautuva Hyvinvointiklinikka-konsepti, joka paneutuu ennaltaehkäisyyn. Hyvinvointiklinikkaa on jo pilotoitu useammassa yhteydessä, mm. kaupungin sosiaali- ja terveyspalvelujen työntekijöiden keskuudessa, ja saatujen kokemusten perusteella toiminnan vakiinnuttamiseen näyttää olevan selkeää tarvetta. Tämä vaatii kuitenkin tarkoitukseen soveltuvia klinikkatiloja. Hyvinvointiklinikkatilat sopivat toiminnallisesti erinomaisesti konserttisalikokonaisuuden osaksi. Asiakkaan kannalta on eri asia saada ennaltaehkäisevää, terapian menetelmiä hyödyntävää palvelua ympäristössä, jossa musiikkia tuotetaan ja vastaanotetaan, kuin jossakin terapiahuoneessa sairaalanmäellä.

Musiikkikampus ja konserttisali toteutuessaan luovat koko Keski-Suomen alueelle uusia mahdollisuuksia ideoida käyttäjien hyvinvointia lisääviä toimintoja, kuten esimerkiksi tapahtumien siirtoa internetin avulla eri paikkakunnille ja eri ryhmien (koulut, vanhusten palvelutalot, sairaalat) ulottuville. Entistä monimuotoisempien joukkojen saaminen salin käyttäjiksi, myös Jyväskylä Sinfonian kuulijoiksi, mahdollistuu tätä kautta. Musiikkikampuksen ja konserttisalin ideaalilla yhteistyöllä musiikkikasvatuksen sekä muun musiikillisen toiminnan eri puolet selkiytyvät alueen asukkaille. Toiminnan tullessa tutuksi konserttisalista tulee paikka, johon mahdollisimman monen, iästä, sukupuolesta, kansallisuudesta tai arvosta ja asemasta riippumatta, on helppo tulla. Jyväskylästä tulee kulttuurisen hyvinvoinnin kehto.

5.2.2 Taloudellisuuden näkökulma

Vankan tulopohjan luominen kulttuurikeskuskokonaisuudelle on tärkeää. Kerrallisten investointikustannuksien lisäksi on otettava huomioon käyttökustannukset. Niiden kattaminen voi tapahtua suoraan liiketoiminnasta syntyvien vuokratulojen kautta tai epäsuorasti lisääntyvän matkailun ja monipuolistuvan liiketoiminnan kautta, jotka tuottavat lisäystä kaupungin verotuloihin. Taloudellisia riskejä ja tuottoja on syytä tarkastella laajemman kokonaisuuden näkökulmasta.

Liiketoiminnalliselta kannalta musiikkikampuksen ja konserttisalin yhteistyömahdollisuuksia pohdittaessa salikokonaisuus on merkitykseltään keskeinen. Riittävän suuri, muunneltava sali mahdollistaa erilaiset toiminnot, kuten sinfoniakonsertit, oopperat, operetit, musikaalit, baletit, muut tanssiesitykset, kansanmusiikkitapahtumat, poikkitaiteelliset tuotokset, suurtapahtumat

(esimerkiksi operetti- ja lapsikuorofestivaalit, nuoriso-orkestereiden katselmukset) ja kilpailut (piano-, viulu-, laulu-, sävellys- ja kitarakilpailut), orkesterivierailut ja konferenssit. Nykyisin niitä voidaan toteuttaa Jyväskylässä vain rajoitetusti, suurtapahtumia ei ollenkaan. Salin liiketaloudellinen hyödyntäminen asettaa erityisiä vaatimuksia myös lämpiön koolle ja sijainnille. Mahdollisuus vuokrata edustavaa lämpiötä erilaisiin tarpeisiin, näyttelytiloista vastaanottoihin, tuottaa tuloja. Yhteistoiminta Paviljongin kanssa lisää mahdollisuuksia esimerkiksi musiikkikampuksen opiskelijoiden tuottamiin tilauskonsertteihin messu- ja kongressivieraille. Jyväskylän messu- ja kongressitoiminta voi saada erityisen profiilin ja kilpailuedun siitä, että Paviljongin läheisyydessä on kultuuritarjontaa eri muodoissa.

Musiikkikampus, konserttisali ja Paviljonki tukevat toinen toisiaan liiketoiminnallisesta näkökulmasta. Soiton ja laulun -yksikön ja konserttisalin kanssa tehtävän yhteistyön punaisena lankana voi olla luovan talouden huippuosaajien kouluttaminen ja sen kautta luovan talouden uudelle tasolle saattaminen. Osaamisen tarve tällä alalla on suuri. Yhteistyö konserttisalin kanssa tarjoaa koulutukselle uusia mahdollisuuksia toimintamallien kehittämiseksi ja testaamiseksi. Lutakon alueella jo nyt toimivat ammattikorkeakoulun alaiset yksiköt, Living Lab Lutakko sekä Tiimiakatemia, tuovat osaamispotentiaaliin merkittävän lisänsä. Kun lisäksi otetaan huomioon yliopiston ja ammattikorkeakoulun muiden alojen osaaminen (taiteet, taloustieteet, puvustaminen, teknologia, jne.), mahdollisuudet lisääntyvät entisestään. Parhaimmillaan monipuolisesta konserttisalista, tai paremminkin kulttuurisesta hyvinvointikeskuksesta, voi syntyä Jyväskylän vetonaula, palveluinnovaatioprofessori Hautamäen peräänkuuluttama ”Wow-tekijä”, joka houkuttelee alueelle uusia asukkaita, yritystoimintaa, messu- ja kongressivieraita sekä muita matkailijoita. Sen musiikkikahvila ja -ravintola, taidemyymälät, -työpajat, näyttelytilat ja piha-aukiot toimivat alueen asukkaiden vapaamuotoisena kohtaamisen paikkana, kaupunkilaisten olohuoneena, jossa kaikki viihtyvät.

Jotta musiikkisali ympäristöineen houkuttelisi puoleensa yrittäjiä uusine liikeideoineen, täytyy myös näille olla tarjolla jotain sellaista lisäarvoa, joka vakuuttaa heidät uskomaan kassavirtoihin. Salikokonaisuuden suunnittelussa tulee huippuakustiikan ohella lähteä siitä, että tiloissa mahdollistuvat sekä eri ihmisryhmiä houkuttelevat toiminnot että luovan talouden yritysmahdollisuudet.

Luovan alan yrittäjyyttä tukevan ja sitä lisäämään pyrkivän soiton ja laulun osaamiskeskittymän syntyminen yhdeksi osaksi musiikkikampuksen toimintaa voi nopeuttaa osaltaan konserttisalin

rakentamista. Monipuolisia ja uusia liiketoimintamahdollisuuksia tarjoavana soiton ja laulun yksikkö voi tuoda konserttisalin ansaintalogiikkaan sellaista vakituista tulonmuodostusta, jolla salin käyttökustannuksia vähennetään. Toisaalta, konserttisalin rakentaminen Jyväskylään luo uudelle soiton ja laulun yksikölle oivallisia toimintamahdollisuuksia.

Edellytys kannattavalle liiketoiminnalle on yhä useammin kansainvälisille markkinoille suuntautuminen jo yrityksen varhaisessa perustamisvaiheessa, esimerkiksi hakemalla ulkomaisilta markkinoilta referenssejä ennen oman maan markkinoille jalkautumista. Sekä musiikkikampuksen että konserttisalin kansainvälistymismahdollisuudet ovat alusta alkaen suuret. Tämä mahdollistuu kuitenkin vain,

(1) mikäli salin ja siihen liittyvien muiden tilojen suunnittelussa otetaan huomioon myös tulevaisuus ja sen myötä mahdolliset uudenlaiset ja laaja-alaisesti erilaisia käyttäjiä houkuttelevat toiminta- ja liiketoimintamuodot,
(2) mikäli nykyisen ja ennen kaikkea tulevaisuuden teknologian mahdollisuudet hyödynnetään ja osataan ennakoida mahdollisimman hyvin,
(3) mikäli alueella olemassa oleva monipuolinen osaaminen valjastetaan viennin edistämiseen ja
(4) mikäli uskalletaan ryhtyä ennakkoluulottomasti rohkeisiin yrityksiin Jyväskylän vetovoimaisuuden ja houkuttelevuuden lisäämiseksi ja kaupungin viemiseksi maailmankartalle myös mielenkiintoisena musiikki- ja kulttuurikeskittymänä.

5.2.3 Sijoittumisen näkökulma

Lutakon alueesta on muotoutumassa vireä monipuolisen luovan yrittäjyyden ympäristö. Usean jo meneillään olevan hankkeen vaikutukset eivät voi olla näkymättä Lutakon alueella lähivuosien aikana. Viimeksi kulunutta kymmentä vuotta tarkasteltaessa voidaan helposti huomata alueen valtaisa muutos teollisuusalueesta viihtyisäksi ja moderniksi asuinalueeksi. Kymmenen vuoden kuluttua Lutakko on mitä todennäköisimmin taas jotain ihan muuta – ehkäpä Jyväskylän vetovoimainen kaupunkilaisten olohuone ja matkailukohde.

Musiikkikampuksen tilojen saneeraus on parastaikaa käynnissä, eikä musiikin perusopetus ole näillä näkymin yhdistettävissä Lutakkoon sijoittuvaan kulttuuriseen hyvinvointikeskukseen. Musiikkikampukselle suunnitellun soiton ja laulun yksiköllä voi kuitenkin olla sellaisia erityistarpeita, jotka edellyttävät lisätilan tarvetta konserttisalin läheisyydestä. Musiikkikampuksen pieni konserttisali täyttää harjoitustarpeet, mutta ei riitä suurempien produktioiden toteuttamiseen,

mihin konserttisali on tarpeen. Soiton ja laulun yksikön toimintaa on sen tarpeet huomioon ottaen luontevaa suunnitella osaksi konserttisalikokonaisuutta. Vastaavasti konserttisalikokonaisuuden tilasuunnittelussa on otettava huomioon myös koulutukselliset tarpeet.

Luovaan talouteen tähtäävä koulutustoiminta täydennyksenä taiteelliselle peruskoulutukselle voidaan toteuttaa konserttisalikokonaisuuden yhteydessä. Myös musiikintutkimuksen jatkokoulutukselle ja tutkimustulosten soveltamiselle konserttisali toimintaympäristöineen luo oivalliset puitteet. Musiikkikasvatuksen uusien muotojen harjoittamiseen ja alalle kouluttautuvien työharjoitteluun konserttisalin olemassaolo suo niin ikään hyvät edellytykset.

5.3 Visio

Työryhmän visiona on, että Lutakkoon, Paviljongin läheisyyteen kohoaa monipuolisia palveluja tarjoava Kulttuurisen hyvinvoinnin keskus, joka sisältää akustisesti korkeatasoisen konserttisalin ja joka toimii tiiviissä yhteistyössä Suomalaisen musiikkikampuksen kanssa yhteisten toiminnallisten ja liiketaloudellisten tavoitteiden edistämiseksi sekä tilan käyttäjien sosiaalisen ja henkisen hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Kulttuurisen hyvinvoinnin keskuksen ytimenä on akustisesti korkeatasoinen konserttisali, jossa Jyväskylä Sinfonia työskentelee päivittäin, mutta jossa myös muut erityisesti akustista musiikkia esittävät musiikin opiskelijat ja taitelijat voivat harjoitella, esiintyä ja tehdä äänityksiä. Sali suunnitellaan monikäyttöiseksi siten, että se soveltuu intiimeistä tilaisuuksista suuriin festivaaleihin, tekee mahdolliseksi uudentyyppisen vuorovaikutteisen musiikin tutkimuksen ja on varustettu modernilla teknologialla sekä musiikkitapahtumien vastaanottamiseen maailman konserttilavoilta että lähettämiseen niin maakuntaan kuin maan rajojen ulkopuolellekin.

Kulttuurisen hyvinvoinnin keskus vahvistaa Suomalaisen musiikkikampuksen vetovoimaisuutta sekä musiikin huippuopiskelijoiden että -opettajien rekrytoimiseksi. Musiikin perusopetuksen sijaitseminen Pitkäkadun kiinteistössä ei luo toiminnalle opiskelijoiden kannalta yhtä optimaalisia puitteita kuin, jos kiinteistön saneerauksen asemesta uudet koulutustilat olisi rakennettu kulttuurisen hyvinvoinnin keskuksen yhteyteen. Toimintojen fyysinen erillisyys ei ole kuitenkaan yhteistyön esteenä. Laulun ja soiton yksiköstä valmistuvat nuoret muusikot voivat saada harjoittelu- ja esiintymismahdollisuuksia Kulttuurisen hyvinvoinnin keskuksessa. Lisäksi keskus tarjoaa

erinomaiset puitteet monitaiteellisten produktioiden suunnittelulle ja toteutukselle, joissa eri koulutusalojen opiskelijat voivat kohdata. Esimerkiksi Tiimiakatemian tarjoaman liiketalousalan koulutuksen kaltaista opetusta voidaan soveltaa myös luovan alan opiskelijoiden tarpeita täyttämään. Kansainvälisen musiikkiviennin ja -bisneksen lisääntyessä huomattavasti muita liiketoiminnan aloja nopeammin, tällaiselle koulutukselle on maassamme jatkuvasti kasvavaa kysyntää. Kulttuurisen hyvinvoinnin keskus voi uuden sukupolven ansiosta kehittyä luovan talouden dynamoksi, ”kulttuuritehtaaksi”.

Kulttuurisen hyvinvoinnin keskus tähtää korkeatasoisen toimintansa avulla kansainvälisesti tunnettuun asemaan. Samalla se tarjoaa musiikin ja muiden taiteenalojen opiskelijoille optimaalisen alkusysäyksen näyttävän uran luomiseen. Kansainvälisiä musiikki- ja muita kulttuuritapahtumia on mahdollista järjestää tarkoituksenmukaisissa, monikäyttöisissä, houkuttelevissa ja edustavissa puitteissa. Myös uudenlaiset kytkennät eri toimialojen, kuten kulttuurin ja liiketoiminnan, taiteen ja hyvinvointipalvelujen sekä julkisen ja yksityisen tarjonnan kesken herättävät kansallista ja kansainvälistä huomiota.

Kulttuurisen hyvinvoinnin keskus suunnitellaan innovatiivisesti siten, että kynnys sen käyttämiseen on matala. Avoin vuorovaikutus ympäristön kanssa on mahdollista saavuttaa arkkitehtonisin ratkaisuin, jotka koskevat ulko- ja sisätiloja sekä niiden kytkentää. Monipuoliset toimi- ja oheistilat, kuten musiikkikahvila, ruokakulttuurikeskus ravintoloineen, taide- ja ruokamyymälät, lasten Heureka-tyyppinen tiede- ja elämyskeskus, hyvinvointiklinikka, Keski-Suomen kulttuuritoiminnan koordinaation tarvitsemat tilat sekä erilaisiin näyttely- ja vastaanottotapahtumiin soveltuvat lämpiötilat lisäävät asiakasvirtoja ja vahvistavat kulttuurisen hyvinvoinnin keskuksen asemaa asukkaiden olohuoneena ja kohtaamispaikkana sekä matkailijoiden tutustumis- ja vierailukohteena.

Kulttuurisen hyvinvoinnin keskus oheistiloineen on yksi Lutakkoon suunnitellun innovaatiokeskittymän kärkihankkeista, joiden tehtävänä on vahvistaa Jyväskylän seudun ja Keski-Suomen kehittymistä kohti globaalisti kilpailukykyistä innovaatiokeskittymää. Kärkihankkeet ovat osaamisperustaltaan ja lähtökohdiltaan innovatiivisia ja ne tähtäävät uudentyyppiseen liiketoimintaan sekä julkisten ja yksityisten toimijoiden tiivistyvään yhteistyöhön alueen elinvoimaisuuden vahvistamiseksi. Ne täydentävät ja monipuolistavat jo olemassa olevia toimintoja, kuten Paviljongissa järjestettäviä suurtapahtumia, monimuotoisessa yhteistyössä. Kulttuurisen hyvinvoinnin keskus tarjoaa päämajan ja koordinaatiokeskuksen Keski-Suomen kulttuurielämälle.

Kulttuurisen hyvinvoinnin keskus täydentää Paviljongin ja Jyväsjärven välisen alueen kokonaissuunnitelmaa rakentamisen näkökulmasta. Paviljongin edustalle suunniteltu, Jyväsjärveen ulottuva aukio saa vierelleen arvokkaan rakennuksen. Ne toiminnot, joita konserttisalin yhteyteen tarvitaan, jotta kokonaisuudesta muodostuisi monipuolinen kulttuurisen hyvinvoinnin keskus Keski-Suomeen, edellyttää rakennuskokonaisuutta; yksittäinen konserttisali ei tähän tarkoitukseen riitä. Kulttuurisen hyvinvoinnin keskuksesta muodostuu tunnisterakennus Jyväskylän kaupungille: puusta tehty kokonaisuus herättää huomiota materiaalinsa ja arkkitehtuurinsa lisäksi myös ekologisten ja energiatehokkaiden ratkaisujensa takia. Niillä voidaan olennaisesti alentaa rakennuksen käyttökustannuksia. Kiehtova kokonaisuus tuo alueelle Paviljongin messu- ja kongressivieraiden lisäksi myös muita ihmisvirtoja ja vahvistaa siten alueelle suunnitellun hotellin rakentamisperusteita. Hotelli puolestaan monipuolistaa palvelutarjontaa ja lisää alueen näyttävyyttä edelleen.

Kulttuurisen hyvinvoinnin keskus yhdessä Jyväsjärven ympäristössä jo olevan tai sinne suunnitellun, opiskeluun, taiteelliseen toimintaan ja yrittäjyyteen tähtäävän toiminnan kanssa muodostaa luovan käytävän (Creative Avenue), jossa on uutta aikaansaavaa kasvupotentiaalia. Mattilanniemen kampukselta alkavan ja Veturitalleille päättyvän käytävän varrella ovat muun muassa Agora, monenlaista yritystoimintaa, Tanssisali Lutakko, Kulttuurisen hyvinvoinnin keskus, jossa voi sijaita myös ruokakulttuurikeskus, Paviljonki, Innova, Tiimiakatemia, Lutakon Leidi ja Schaumanin linna. Niiden kesken syntyvä hedelmällinen yhteistyö ja modernin huipputekniikan soveltaminen voivat tuottaa synergiaa ja luoda rajapinnoillaan uusia innovaatioita.

Kulttuurisen hyvinvoinnin keskus tukee ihmisten kokonaishyvinvointia, joka muodostuu fyysisen hyvinvoinnin lisäksi sosiaalisesta ja henkisestä hyvinvoinnista. Jos suunniteltua yhteistyötä rakennetaan asukkaiden kokonaishyvinvoinnin lisäämiseksi, saavutettu hyöty voi ulottua myös Hippoksella sijaitsevaan fyysisen hyvinvoinnin keskukseen saakka. Näin Jyväskylän kaupungin keskusta katetaan monenkirjavalla hyvinvointikaarella – ”Jyväskylä, hyväkylä”.

Tuotoksenaan työryhmä on luonut edellä esitetyn kaltaisen monia toimintoja käsittävän vision, joka on kiinnostava ulkopuolisen rahoituksen saamiseksi investointi- ja käyttökustannusten jakamista ajatellen. Toimintapolkuja vision toteuttamiseksi voi löytyä sen peruselementeistä ja niiden vastuutahoista, kuten 1) akustisesti korkeatasoinen ja toiminnallisesti monipuolinen konserttisali, 2) musiikin opiskelijoiden ja tutkijoiden tarvitsemat tilat innovatiivisten ohjelmien toteuttamiseksi

yhdessä muiden taiteen- ja tieteenalojen sekä liiketalouden kanssa, 3) Keski-Suomen kulttuurielämän koordinaatioon ja monitaiteiseen yhteistyöhön tarvittavat tilat, 4) ruokakulttuurikeskuksen ja Hyvinvointiklinikan tarvitsemat tilat sekä 5) liike-elämän tarvitsemat tilat, jotka voivat sisältää musiikkikahvilan ja -ravintolan, toimistoja, myymälöitä, lasten elämyskeskuksen ja vaikkapa hotellimajoitusta esimerkiksi määräaikaista kulttuurivaihtoa tai -työskentelyä varten.

Kulttuurinen hyvinvointikeskus voisi sijaita Lutakon alueella, Paviljongin kiinteässä läheisyydessä arkkitehti Jarkko Könösen luoman vision tapaan. Visiossa esitellyssä Luovassa kylässä sijaitsee konserttisalin ohella lukuisia muita erityisesti luovaa tekemistä, tuottamista, ostamista ja myymistä mahdollistavia toimintoja. Luova kylä on paikka yrittää, tehdä, luoda, kokeilla, kokea, onnistua ja iloita. Vision toteuttaminen voi luoda uusia työpaikkoja lähinnä luovan talouden ja hyvinvoinnin aloille vuoteen 2020 mennessä samassa suuruusluokassa kuin Jyväskylä on niitä nykyisen laman aikana perinteisen teollisuuden ja informaatioteknologian aloilta menettänyt: välittömiä ja välillisiä työpaikkoja voi syntyä 1500–2000 ja uusia yrityksiä jopa 300.

Työryhmän raportin ja Könösen vision pohjalta luovien toimintaympäristöjen työstäminen jatkuu vuosina 2010–2011 professori Antti Hautamäen johtamassa ESR -rahoitusta saavassa ”Innovaatiokeskittymää tukevat kärkihankkeet” projektissa (s.27–28). Jyväskylän kaupunki on hankkeen osatoteuttaja.

Kokonaissuunnitelma ja sen osat vaativat eriasteista päätöksentekoa. Laaja kokonaisuus on toteutettavissa vaiheittain. Ensimmäiseen vaiheeseen kuuluu konserttisali, kulttuurisen hyvinvointikeskuksen elinvoimaa sykkivä sydän. Työryhmä asettaa tavoitteeksi sen, että kulttuurisen hyvinvoinnin keskus on käytettävissä juhlakonserttiin ja muihin tapahtumiin vuonna 2017, jolloin Suomi juhlii 100-vuotista itsenäisyyttään ja Jyväskylä 180-vuotissyntymäpäiväänsä.

Kulttuurisen hyvinvoinnin keskus

Millainen voisi olla luovien alojen keskittymä, uuden talouden dynamo ja tapahtumakeskus kaiken ikäisille ja kaikenlaisille ihmisille?

Piirrokset ja visiokuvaus mielikuvia varten:
Jarkko Könönen, arkkitehti M.Sc. (arch.)

Kulttuurisen hyvinvoinnin keskus voisi olla puusta rakennettu.
Silloin saataisiin aikaan lämmin tunnelma ja sidottaisiin miljoonia kiloja hiilidioksidia karkaamasta ilmakehään.

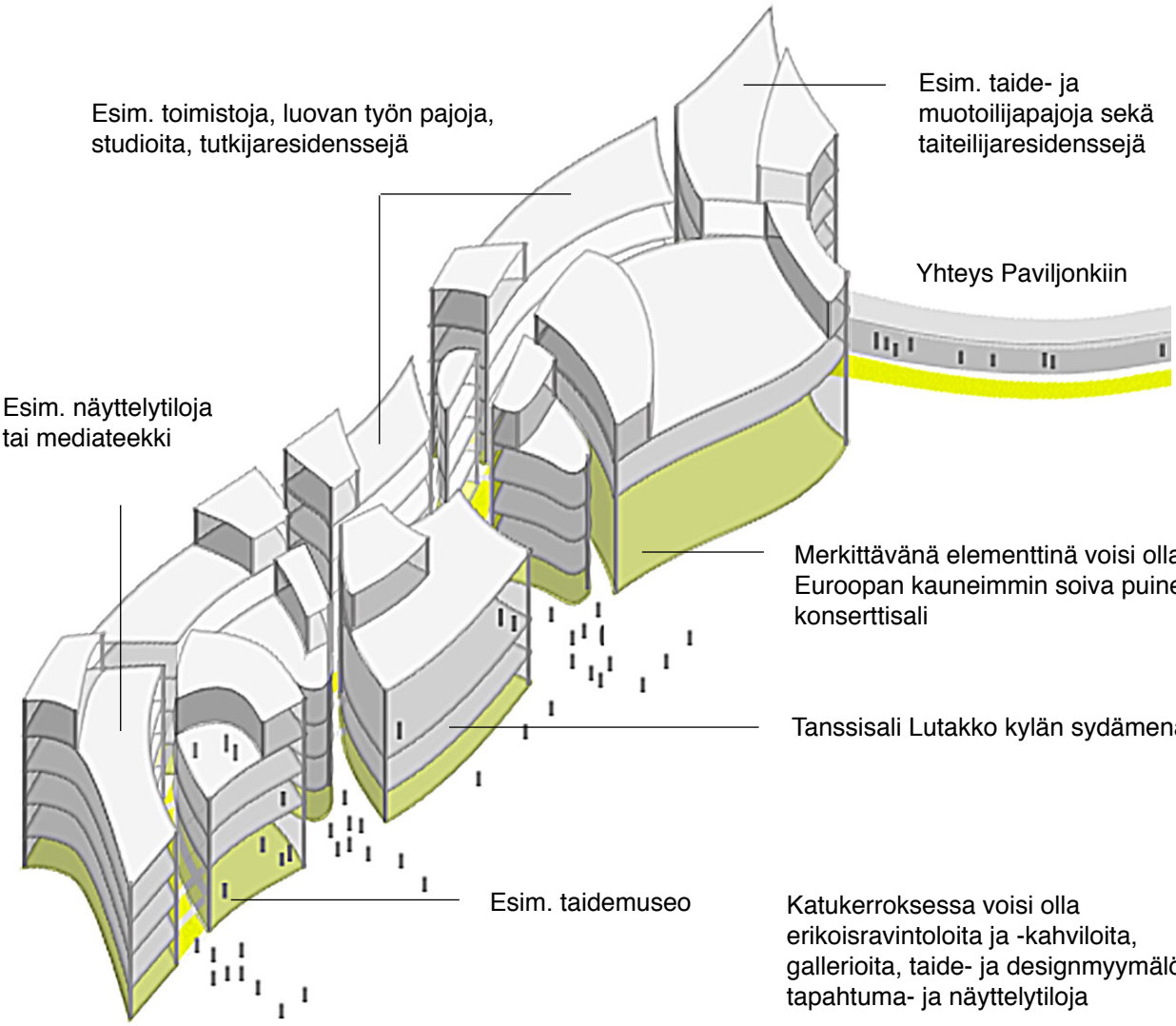

Luova kylä olisi paikka yrittää, tehdä, luoda, kokeilla, kokea, onnistua, iloita!
Siitä voisi syntyä Keski-Suomen ykköskohtaamispaikka kaiken ikäisille ja kaikenlaisille ihmisille. Se olisi aktiivinen keskittymä, joka herättää huomiota kansainvälisesti - houkuttelee muualta ja synnyttää paikallisesti rohkeutta, luovuutta, ideoita, innovaatioita, elinvoimaa ja menestystä sekä uskoa parempaan huomiseen.